Kulturně společenský časopis
2009 • 9
na internetu

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Emil Hakl

Pavel Herot

Michal Machat

Harfenické děti

Obsah:

Na Prádle 20

Jakub Šofar: **Ne že by na tom nějak zvlášť záleželo...** (4)
Michal Šanda: **Harfenické děti (Z antikvariátních banánovek)** (6)
Jan Lustig: **Vysloveně žertovně (9)** (11)
Jakub Šofar: **Filokartistův výsadek** (12)

Kříženeckého náměstí 322

Michal Kliment: **Československá reklama 30. let** (14)
Tereza Zedková: **Pohádka z Fresh Film Festu** (18)
Tereza Zedková: **Proč neposílat svou duši do skladu v New Jersey** (20)

Vrchlického sady 7

Kateřina Komorádová: **Do prostoru** (22)
Ivan Zdeněk Mastník: **Běžná lidská podoba** (26)

Jiráskova 85

Pavel Herot **autobiografický** (30)
Emil Hakl: **Pravidla směšného chování** (38)

U Akademie 4

Michal Machat: **Grafika** (44)

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenese přímo na příslušné stránky. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenese přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

DOBRÁ ADRESA

Na titulní stránce: Michal Machat, „V rozkladu“, 2005 (k článku na str. 44)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 9, ročník 10. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Michal Šanda. Zástupce šéfredaktora: Štefan Švec. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Štěpán Kučera, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

Literární zádrhele

Kateřina Rudčenková

Sen o cestě

Daleko od všech domovů,
ani ne v této zemi,
čekáme na odjezd,
každý jinam.

Směr jenom předstírám.
Nechám si ujet autobus,
milého, ať čeká,
a sama jdu do polí,
do hořících polí.

Komentář k básni

Odjezdy, příjezdy, milostná přirážení,
daleko od všeho skutečného
přebory v předstírání.

To nejsou vášně, hořící pole,
v popelu slasti najdeš jen otázky:
Zepředu? Zezadu? Nahoře? Dole?

Karl Thurgau von Jabkowicz

Vážení čtenáři,

zářijové číslo se rozprostranilo hned na pěti adresách. Obyvatelé všech pěti domů jsou něčím výjimeční, venkoncem proto vám je představujeme a proto jsme ochotni přimhouřit oko nad jejich drobnými výstřednostmi. Pavel Herot kupříkladu ve středu po ránu, než přijedou popeláři s kuka vozem, předčasně probouzí sousedy třískáním do popelnice. Z bytů Michala Klimenta a Terezy Zedkové se ozývají jinačí zvuky a pod prahem občas vyteče stružka krve, sledují-li zrovna nějaký hororový biják. Podařilo se nám sehnat věhlasné nájemníky Emila Hakla a Michala Machata, jejich jmenovky mít na zvoncích je pro každého pana domácího prestižní záležitost. Ještě jeden obrovský kvartýr tu ovšem máme prázdný. Objednejte si stěhováky a nastěhujte k nám své méble a almary a kredence, zabydlete s námi příští Dobrou adresu. No a nakonec nesmíme zapomenout ani na starousedlíky Karla Thurgaua von Jabkowicze, Jakuba Šofara, Jana Lustiga či Kateřinu Komorádovou, právě starousedlíci totiž tvoří genia loci. A ve vaně mloci.

Michal Šanda

Na Prádle 20

Ne že by na tom nějak zvlášť záleželo...

Vždycky mně připadalo důležité zprostředkovávat čtenářům odkazy na další prameny. Čtu-li A, pak by skrze toto A měla být nalezena cesta k i B, C, D etc. Možnost vidět či jenom vůbec zaznamenat je stále menší, takže proč tomu nepomáhat...

Když se mi občas před rokem 1989 dostal do ruky nějaký český časopis vydávaný za železnou oponou, většinou se tam objevovalo jméno **Nikolaj Terlecký**. Nikdy jsem ale od něj nic nečetl ani mě nenapadlo divit se, jak to, že tento autor v Česku nevychází (kromě autobiografie *Curriculum vitae* z Torstu). Teď jsem zhltal jeho román *Don Kichot ze Sodomy* (Cramerius Helvetia, 1986) a divím se, že po něm některý z nakladatelů nesáhne. Jestli hledají něco aktuálního a přitom nadčasového, tak příběh o biblickém Lotovi, který prochází dějinami, by mohl jejich hledání přerušit. Tak třeba:

Lot řekl:

– Jsem pro světovou revoluci, která nebude obracet společenský žebřík jednou nahoru a jednou dolů. Musí přijít něco docela nového. Všichni budou, dejme tomu, v určité dny v týdnu pracovat jako dělníci, jindy zas jako rolníci, úředníci a policisti. Vojáci nebudou, poněvadž je nebudeme potřebovat. –

– Pane Bože, to bude bordel! – vykřikl Colombo.

Lot se usmál. Leonora de Montericca měla pravdu, lidi se bojí novot, totiž muži se jich bojí. Ženy by byly nadšené, kdyby mohly v pondělí sázet zelí, v úterý stavět domy nebo lokomotivy, ve středu vydávat potvrzení a v přestávkách zatýkat zloděje a dávat pozor, aby na ulicích všechno jelo, šlo a běželo podle ustanoveného řádu.

– Nebude žádný bordel, – řekl. – Nikdo nebude bohatý ani moc chudý, nikdo nebude moc pracovat ani moc riskovat a všichni z toho budou mít ohromnou legraci. –

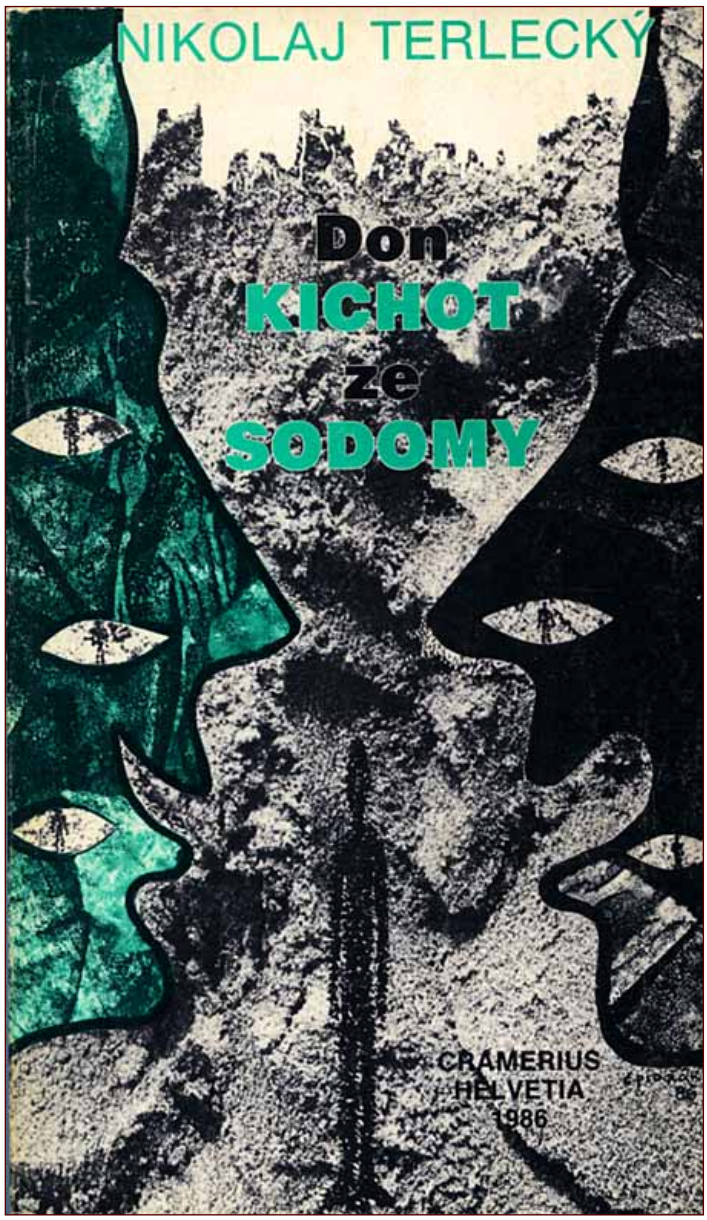

– Pro mne to nebude žádná legrace, – řekl Colombo. – Jsem umělec, žádný dělník, rolník nebo úředník, žádný voják a žádný policista. Unudil bych se ve vašem porevolučním státě. Vím, že mi páter Teofil zase řekne, že v bibli je psáno: „Nepokradeš!“ Jenže je to staré slovo a dnes už mu nikdo nerozumí. Kradou všichni, jenže se tomu dnes říká všelijak. Takový silný stát bude vždycky potřebovat něco, co má jiný stát, dejme tomu zlato, naftu, dobré koně nebo hezké ženské. Tak ho jednoduše přepadne a vezme si, co chce. Inteligentní státy to zase dostanou všechno bez války a tomu já říkám umění. –

Čo bolí, to prebolí... Asi po deseti letech jsem skončil s psaním textů pro Salon Práva, kde jsem je sestrojoval pod názvem *Liternetura* o včeličems možném s odkazem na nějakou internetovou stránku. Vyšlo jich, jestli počítám dobře, no ať nelžu, pár set. Poslední, který nakonec nevyšel, ale je stejně nesmírně důležitý, jako ty předtím, zveřejňuji zde:

Liternetura

Jakub Šofar, 15. června

K těm vajíčkům. To mi vážně nedá.

Dle mého názoru, a ten vrhá na celou problematiku úplně nové světlo, za všechno může Salvador Dalí. Znáte přece jeho slavnou fotografii od Václava Chocholy s vejcem v ruce ve výši oka. Takový snímek se podaří jednou za čas. Dále jsem tuto stopu nezkoumal, ale podstatné je, jak jsem pochopil z českých médií, že jsem své podezření vyřkl. Vstoupil jsem tak to diskurzu – a to se počítá.

Ale možná je to všechno daleko jednodušší. Ti, co metali vejci, chtěli naznačit, že by bylo dobré vrátit se v tématu (tedy v otázce české politiky) ab ovo, zpět, tedy „od vejce“, k úplnému začátku. Kdo neví, proč zrovna ab ovo, a chtěl by zkoušet útočit tou trapnou protiotázkou, co bylo dřív, zda vejce, či slepice, tak malý výlet do antiky: vejce se podávala na začátku římských hostin.

Na celé té patálii mě zajímají tři momenty. Prvním je reakce politologů a komentátorů, kteří v absolutní většině zachovali věrnost oboru a nezlobili. Druhým momentem je poznání, že část našich nejvyšších představitelů netuší, co byl (a je) fašismus. Domnívají se, že je totožný s agresivitou. Bojím se z toho vyvozovat, co dál ještě nevědí a zaměňují anebo co ve svých rozhodnutích už zaměnili. Třetím momentem je pak věčný evergreen o spiknutí. Vždycky někdo za něco může: Židi, zednáři, illuminati, albíni, vlasáči, trpaslíci, milující matky. Dosaď, co se hodí dosadit.

www.vaclavchochola.cz

Na stránkách Václav Chocholy se dozvíte, že v případě Dalího šlo o vejce vařená.

Kontakt: sofar@atlas.cz

A teď něco zcela „okurkovýho“. Protože prázdniny je třeba ctít.

Kdyby se dělala nějaká anketa mezi lidem, komu se nejvíce změnil život (jako že se možná dělala), tak já hlásuju pro ty chlupatý bestie, pro psy. Možná se občas najde nějaký raubíř, který nedává v zimě svému psíčkovi na vycházku šálu a klapky na uši, ale v globálu se psi mají jako prasata v žitě. Jestli by se totiž nemělo říkat: Měl se jak pes po sametové revoluci!

Slyšel jsem při trávení své dovolené hovořit dvě dámy o psech. Jedna říkala druhé, že si chtěli nechat udělat všude v domě novou plovoucí podlahu, ale doktor jejich Ňuníčka (kdysi se říkalo veterinář) jim to nedoporučil, protože Ňuníčkovi by se smekaly běhy a on by pak mohl dostat svalový zánět, protože by musel pořád brzdit. Jak to s podlahou nakonec dopadlo, to jsem již neslyšel. Ale i tohle mi stačilo. Úplně!

Jakub Šofar

Na Prádle 20

Z antikvariátních banánovek

DÍTĚ.

Sbírka spisů věnovaných studiu dítěte, zvláště českého.

REDIGUJE FRANTIŠEK ČÁDA.

Svazek 6.

F. L. SÁL

HARFENICKÉ DĚTI.

Spisů „Dědictví Komenského" číslo 157.

V Praze 1914.

Nákladem „Dědictví Komenského". — Tiskem Společnosti (dříve Družstva) knihtiskárny v Zábřeze.

Harfenictví jsme otiskli už v Dobré adrese č. 5/2007. Vlastně jím rubrika Z antikvariátních banánovek začínala. Letos v květnu jsem v antikvariátu v Hradci Králové našel druhou knihu zabývající se tímto tématem a bezprostředně navazující na Gebauerovo Východočeské otrokářství. Její autor František Ladislav Sál se narodil 8. 10. 1867 ve Studenci u Jilemnice. Byl učitelem a vlastivědným pracovníkem. Zemřel 30. 5. 1941 v Praze.

Harfenické děti

I.

Východočeským otrokářstvím nazval JUDr. Bohuslav Gebauer, jenž býval soudním adjunktem v Novém Bydžově, harfenictví a potulné hudebnictví několika východočeských okresů. Prvotně bylo omezeno jen na město Nechanice a jeho okolí, později rozšířilo se po celém okrese nechanickém. V poslední době byly hranicí oblasti harfenické a šumařské Labe, Cidlina a hranice okresu hořického. Výběžky tohoto území zabíhají do všech sousedních okresů. Dle dra. B. Gebauera měřilo teritorium východočeského otrokářství přibližně 200 km², na nichž žije 31.000 obyvatel.

R. 1902 sestaven u místodržitelství království českého seznam všech harfenistářů, tj. kapelníků, kteří mají »v hudebních službách« děti. Velikou práci na potlačení hudebnictví potulného vykonaly okresní soudy s presidiem krajského soudu v Hradci Králové, jež zvláštním cirkulářem dovolává se součinnosti nejširší veřejnosti. Úspěšně působil v té příčině okresní soud nechanický, který 1. dubna 1909 měl v soudním seznamu již jen 126 osob – 68 dívek a 58 chlapců – nezletilých.

A přece ještě varuje okresní hejtmanství v Hradci Králové 21. srpna 1909 (č. 26478) od najímání nezletilých dívek pro hudební kapelu B. Marečka do Sibiře:

»Všem obecním úřadům! Dle zprávy c. k. policejního ředitelství ve Vídni zaměstnává se kapelník Bohumil Mareček, 31 let starý, v Uherčicích v Čechách narozený, do Rozběřic v okresu královéhradeckém příslušný a tamtéž usedlý, pořádáním produkcí ve městech sibiřských a východoasijských hudební kapelou, složenou převážně po většinou z nezletilých dívek. Jak z udání hudebnice u něho kdysi zaměstnané bylo zjištěno, Mareček a jeho manželka Antonie žádají na ženských členech své kapely, aby hostům restaurace, ve které právě produkce se konají, dávaly naději na pohlavní obcování, aby je tím k větší útratě svedly. Kromě toho jest Mareček oddán pití a nakládá zle se svými podřízenými. Vzhledem k těmto okolnostem ohrožují se tělesně i mravně nezletilé dívky Marečkem najaté. Tento stav věcí uvádí se obecním úřadům na vědomí s podotknutím, že se doporučuje, aby vhodným způsobem varováno bylo od najímání nezletilých dívek Marečkem. Žádám o uvedení této vyhlášky způsobem v obci obvyklým. C. k. místodržitelský rada Steinfeld.«

II.

Dr. B. Gebauer nakreslil harfenickou postavu těmito lapidárními rysy: tělo sešlé a skoro stařecky zchátralé, studené svalstvo, ruce jako hůlky, bledá, bezvýrazná tvář, někdy až s výrazem mrtvolným, skleněné vodnaté oči, tupá mysl; mladý organismus před

Žák	Třída a věk	Šířka lebky v cm	Horizontální objem před čele	Vertikální objem před ušima	Šikmý objem od brady přes »hvězdu« vlasů	Šikmý objem od čela přes malý mozek	Délka lebky mezi čelem a zad. vypětím
			Chlapci:				
1.	I. 6 r. 6 m. 2 d.	15	50·5	49·5	56·75	51	16
2.	I. 6 7 22	14·25	48·8	53·5	55·5	49·1	15·8
3.	I. 7 1 18	15·3	52·2	51·5	58·5	52	16·2
4.	I. 7 3 10	14.8	51	54·5	58	51	15·9
5.	I. 7 4 18	14·9	50	54	58·5	50	16
6.	I. 7 4 19	15	50·5	52	57	51	16
7.	II. 7 5 19	14·6	50·5	50·3	55·8	50	15·9
8.	I. 7 7 8	14·5	50	50	55·8	50	15·8
9.	I. 7 8 2	14·75	48·6	51·2	57·5	49	15·9
10.	II. 7 10 25	15·1	51·6	55	58	52·2	16·1
11.	II. 7 11 27	14·7	49·7	54·9	57·5	50	15·9
12.	II. 8 1 4	15·3	51	56	59	51	16·2
13·	II. 8 3 9	14·4	48·9	53·8	55·7	48·5	15·8
14.	II. 8 4 13	14·5	49·6	51	57	50·3	15·8
15.	II. 8 5 23	14·5	50·8	55	57	50	15·9
16.	II. 8 6 26	15·3	53	56	59·2	54	16·5
17.	II. 8 7 0	15·6	52·5	56	60	52	16·4
18.	II. 8 7 6	14	48·2	53·4	55·1	47·5	15·8
19.	II. 9 0 23	14·3	51	52	58	49·5	15·9
20.	II. 9 1 0	15·6	52·5	56	60	52	16·3
21.	II. 9 1 4	14	49·5	51·5	54·8	49	15·9
22.	II. 9 4 6	14	48·2	53·4	55·1	47·5	15·7
23.	III. 9 5 25	15	50	51·6	58·5	49·3	15·9
24.	II. 9 5 26	15·1	51·6	55	58	52·2	16·6

*) Nalezly se ovšem na obou stranách výjimky, ale ty právě potvrzují pravidlo.

rozvinutím hladem, nevyspáním, alkoholem a pohlavními ekscesy podlomený.

O. – Žije u cizích, rodiče jsou rozvedeni, otec notorický alkoholik, potuluje se s kapelou svojí po Sibiři; matka, notorická alkoholička, je nezvěstná, každé chvíle drží s jiným hudebníkem, otec žije v konkubinátě a užívá prý děvčat zaměstnaných v jeho kapele. Na chlapce platí 20 K měsíčně, školní potřeby, šat, platí mu zvláště. Je zámožný, má na 30.000 K jmění uloženého a domek.

P. – Rodiče jsou usazeni v M., nechali potulné hudby, mají 2 domy, pole i luka a uložené peníze; měli 9 dětí, jedna dcera je provdána v Irkutsku za Čecha a živí se hudebnictvím, jedna je v Cařihradě v hostinci, dvě šijí v Berlíně, dvě jsou doma. Chlapec dbá jen výdělku

R. – Otec je kapelníkem a cestuje, druhá žena žije s dětmi v M. u tchána, bývalého harfenistáře. Muž posílá domů značné sumy peněz a chlapec – po prvé ženě – pěnzi přímo plýtvá; zato děd jeho je skrblivý, vychytralý, nesdílný a tvrdý k domácím, mluví-li s knězem, staví se proti učiteli, mluví-li s učitelem, staví se proti knězi, ač je denním návštěvníkem kostela a všech jeho výkonů bohoslužebných. Žena, která je s mužem každý rok jen pár dnů, má pět dětí, chlapec je otupělý a žije doma obklopen perskými koberci, handžáry, trpí kleptomanií.

B. – Otec je kapelníkem v Charbině, matka vaří pro členy kapely a řídí pronajatý hostinec; u rodičů jsou 3 děti, v M. 4 děti školou povinné, 3 děti bydlí u porodní babičky, která tráví většinu času mimo dům, 1 dítě je u otcovy matky. Měsíčně zasílá otec na děti 80 K. Ve St. Nechanicích mají domek a 20 korců polí a luk; prvé 3 děti (2 chlapci a 1 děvče) spí na jedné posteli; nejstarší chlapec musel býti ze školy vyloučen pro nemravné návrhy, jež činil děvčatům; sestra, jež s bratry spí, je jako vysáta, chorobná a jako bez ducha; vyloučený chlapec nosil do školy knihy o porodnictví.

H. – Jedináček bývalého kapelníka v Rusku a Mandžurii, odkudž si přivezl 36.000 K (16.000 K mu před odjezdem prý ukradli). Nyní privatizuje v M., má domek a pole; chlapec je nedokrevný, ale domýšlivý, a rodiče chtějí ho mýti »alespoň tím učitelem«; jako všichni harfenistáři, jest i otec jeho plachého pohledu a pěstuje styky jen s harfenistáři.

Tak žijí děti toulavých šumařů vesměs, ne-li ještě hůře, jsou-li rozstrkány po vesničkách.

Žák	Třída a věk			Šířka lebky v cm	Horizontální objem po čele	Vertikální objem před ušima	Šikmý objem od brady přes »hvězdu« vlasů	Šikmý objem od čela přes malý mozek	Délka lebky mezi čelem a zad. vypětím
Chlapci:									
25.	IV. 10	0	25	14·6	51	50	58	49·5	16·4
26.	IV. 10	2	27	15·3	51·5	55·5	58	52	16·6
27.	IV. 10	8	23	15·3	52	54	59·5	50·75	16·6
28.	V. 10	10	23	14·5	50·5	53·5	57	49	16·2
29.	V. 11	0	15	15	53	52·5	60·5	51·5	16·7
30.	IV. 11	0	20	14	49·75	48·8	56·25	49	15·9
31.	V. 11	4	1	15·5	51·5	54	59·5	51·5	16·6
32.	IV. 11	4	14	14	50	52	57·5	50	16
33.	V. 11	4	17	15·5	51·5	53·5	57·5	50·5	16·6
34.	IV. 11	6	22	14·7	51	52·5	59	50·9	16·4
35.	V. 11	7	1	15	52	53	58·5	53	16·3
36.	V. 11	11	14	14·5	50	50·5	56·5	48·5	16
37.	V. 11	11	15	15·25	51	52·5	57·5	49·5	16·7
38.	V. 12	4	10	14·75	50	54	57·75	50·5	16·6
39.	V. 12	8	3	15	53	53	61	52	17
40.	V. 13	5	4	15·5	53	54	60	52·5	17·2
41.	V. 13	6	15	14·5	52	54	60·5	52	17·1
42.	IV. 14	4	5	15·1	51·6	57	59	52·2	16·9
43.	V. 14	6	0	15·5	52	55	61	53	17·1
Dívky:									
1.	I. 6	6	20	14·4	48	44	54	47	15·6
2.	I. 7	2	18	14·2	50	48	55	49	16·6
3.	I. 7	3	0	13·8	50	47	54	48	16·5
4.	I. 7	4	9	13·9	49·7	48	54·8	47	16·5
5.	I. 7	5	11	13·8	49·6	50	54·5	49	16·4
6.	I. 7	5	25	14·2	51·5	51	57	50	16·8
7.	I. 7	7	13	14·3	49·7	50·5	55·7	49	16·4
8.	I. 7	8	7	13·2	48	48·1	55·5	48·5	15·5
9.	II. 7	11	21	14·9	49	48	56	49	16·7
10.	I. 8	0	16	14·1	51	53	55·1	49·8	16·8
11.	II. 8	1	26	14·5	48	50	55	48·2	15·9
12.	I. 8	3	22	13·9	48	49·2	54·5	48	15·8
13.	II. 8	4	13	14·3	50	48	54·5	48	16·6
14.	II. 8	4	27	14·9	50·5	50	58	50	16·8
15.	II. 8	5	27	14·1	49·1	48	56	47·6	16·7
16.	II. 8	7	25	15	50·3	51·5	58·5	51·6	16·8
17.	III. 8	8	24	14·9	50·75	52·5	60	52	17
18.	II. 8	10	4	14·6	49·5	49·6	57	49	16·8

III.

Mravy školní mládeže byly nezřídka žalostné; tak čteme ve výkazech školy nechanické: Utekl do světa a žebrá (R. A. 23. 1. 1873); lže, jako by telegrafoval (H. M. 19. 1. 74); velmi nepozorný, rozpustilý, vzdorovitý, krade doutníky a kouří je, toulal se, chodí za školu; chytil mladého ptáčka a uřezal

mu hlavu, nohy a křídla; rval se, házel kamením; pro nemravné chování musel býti ze školy vyloučen; když jsem ho trestal, nadával mi prašivých, je zlý, lže, krade (N. J. 21. 8. 69); ukradl mi gumu, lhal, velmi neslušně se o mně vyjádřil, neposlušný (P. Fr. 11. 12. 70); nezveda drzý (V. V. 29. 9. 69); vybírá ptáky a mučí je, byl veřejně pokárán, krade (R. A. 23. 1. 73); líný patykář, nemá citu, nadával učiteli, roztrhal vysvědčení, zpupník vzdorovitý, líčí špičaté věci učiteli na sedadlo, lže; zapřel by Pána Krista (B. V. 6. 10. 71); ukradla ve škole jupku a učení (M. A. 5. 3. 74); ukradl trumpetku (O. B. 2. 8. 75); špatné návyky má, nesmírný darebák, odchází z vyučování domů a matka je hrubá (A. F. 24. 2. 1877) připsal katecheta H.J. do výkazu: »Tento chlapec na pohoršení všech žáků dopouští se nadávek – což jako katecheta nikde jsem nezakusil a byl jsem na mnoha školách.«

IV.

Stejně zajímavo a poučno je pozorovati duševní život harfenických dětí. »Pedopsychologický katastr« zavedený z popudu okres. inspektora A. Krčmáře ve školách okresu královéhradeckého byl mi vydatnou pomůckou. Podávám zde na ukázku stručnou charakteristiku několika chlapců 5. třídy.

E. – Lže, kamenuje hlídače a cyklisty, neuvěřitelně drzý, skrz naskrz znemravnělý, hašteřivý, svárlivý, krade.

F. – Líný, klepavý, rvavý, fysicky vyspělý, hezký, ale mdlý, netečný.

G. – Výšklebný komediantský drzec, z jeho drzosti je až nevolno, korpulentní, všechno zesměšňuje.

H. – Úžasně tupý, vzdorovitý, chce buditi sensaci, štíhlý s nepravidelnou lebkou, huhňavý.

Ch. – Hašteřivý, rvavý, snědý, štíhlý, bez sledu soudnosti.

J. – Dobrý hezký hošík, snaživý, ale duševně chabý, prostoduchý.

K. – Hezký, vodnatý, bezkrevný, průhledný, stále vyčerpaný, domýšlivý.

N – Štíhlý, bledý, mlsavý, mravně zničený onanista.

P. – Prototyp dítěte zvrhlého, vzdorovitého, mstivého.

Celkový úsudek všech učitelů i dítek o harfenických dětech je: Jsou to ubozí tvorové, kterým musí býti věnována zvýšená pozornost vychovatelská i vyučovatelská, a to na úkor ostatních dětí. Neukáže-li se duševní nemohoucnost jejich hned v prvním školním roce, její sledy jsou patrny určitě v letech následujících. A nejedná se zde o nějakou ojedinělou abnormalitu, o skutečnou idiotii několika dětí, jejichž rodiče byli snad náhodou harfeníky. Nikoliv, zde jde o povšechný zjev dětí harfenických, o chlapce i děvčata v celku a ve srovnání s ostatními dětmi.

Zásoba jejich zkušeností, představ a pojmů neodpovídá naprosto předpokladu. Znají sice dosti z cest, z vlastního názoru, z dopisů, obrázků a vypravování rodičů i přátel, jsou to však věci cizokrajné, životu našemu velmi vzdálené, při tom často představy a pojmy nekryjí se s věcmi a účelností tak, že jsou to většinou jen prázdná slova, jež slyšíme od nich.

V.

Děti harfenické rády mluví vybraně, ale nepřesně. Významy nepřiléhají k představám a pojmům. Mluva jejich není tudíž vždy jasná a srozumitelná. Jak mluví, tak píší. Dokladem toho je denní modlitba, již jediný harfenický chlapec napsal správně. Ostatních jedenáct:

Průměrný objem hrudníku činil v cm u dětí

letých		harfenických při vdechu	harfenických při výdechu	harfenických rozdíl	neharfenických při vdechu	neharfenických při výdechu	neharfenických rozdíl
$6^1/_2$	chl.	60·14	55·44	4·64	61·50	56·16	5·34
až							
$7^1/_2$	děv.	57·32	54·36	2·8	61·71	56·83	4·85
$7^1/_2$	chl.	58·27	54·55	3·5	62·50	58·33	4·17
až							
$8^1/_2$	děv.	58·93	55·64	3·44	63·16	58·82	4·33
$8^1/_2$	chl.	60·62	56·18	4·44	65·08	60·75	5·02
až							
$9^1/_2$	děv.	61·25	56·66	4·23	65·00	60·35	5·36
$9^1/_2$	chl.	61·50	56·25	5·25	66·92	60·94	5·98
až							
$10^1/_2$	děv.	63·05	59·93	4·20	67·80	62·86	4·94
$10^1/_2$	chl.	66·02	60·68	5·37	67·75	61·52	6·06
až							
$11^1/_2$	děv.	69·00	63·8	4·46	71·33	68·66	4·66
$11^1/_2$	chl.	65·00	60·12	5	68·34	62·34	6·00
až							
$12^1/_2$	děv.	70·66	67·16	3·83	76·12	71·24	4·88
$12^1/_2$	chl.	66·16	63·66	2·73	70·57	63·26	7·31
až							
$13^1/_2$	děv.	75·16	71·16	3	82·10	76·50	4·82
$13^1/_2$	chl.	71·50	64·75	6·75	75·50	66·83	8·67
až							
$14^1/_2$	děv.	84·50	78·00	5·5	87·34	81·20	6·14

Na veřejnosti mají se rádi ovšem na pozoru a hrají úlohu »jemných lidí«. Ale doma propukají v přirozené běsnění notorických alkoholiků, při čemž surový a neoduševnělý výraz tváře je jejich vývěsním štítem. Co lze říci o otci, který chce utopiti dítě, že v něčem chybilo, a když je druhé brání, hází je na rozpálenou plotnu?

Stesk zmocňuje se člověka, jde-li okolo zabedněných domků jejich a slyší z vnitřku zaznívati tlumené zvuky harfy.

Otčenáš – Očenáš – Očená –
jenši – jenci – jensi – jemsi –
nanebesích – nanebesí –
jodvěsce – posvěce – posvějce – posvěci –
jmeno své – posvěcejmonotvé –
přiď karlovstvi tvé – při na království – při kralostvité – příď králoustvy tevé –
buď vuletvá –buď vule vojakou –
jakou mebi – jakou neby –
jak na zemi tai na nebesí –
chlebná vezdejší – chléb ves delší –
dež nám – dejž mál dnes –
a odpust naše víny – a odpusť nám naše vynný –
jakožhimi – jako ižmy – jako žimi odbošíme –
nosím viníkům – našim viniku –
a neuvěď nás pokušení
ale bav nás odevšeho zlého ámen.

VI.

Přihlížíme-li k privatizujícím harfenistům na Nechanicku, vidíme většinou u nich společnou vlastnost: okázalé vystupování a zakládání si na penězích, ale často také trapný nedostatek vzdělání a tvrdou, nemilosrdnou vychytralost. Bývalí harfeníci jako lidé nezřídka nízkého intelektu dodávají idylickému, čistému a krásně položenému městečku jaksi zabarvení nepříznivého. Harfeníkům nezáleží na rozkvětu obce. Nemají vyšších vznětů, jejich zploštělý a jakoby vyrudlý duch je odrazem otráveného a prázdného nitra. Nemají, až na nepatrné výjimky zaměstnání, nerobí ničeho. Lidé životem zpromrzelí jsou apatičtí ke všemu a nemohou pochopiti, že by mohl a chtěl někdo učiniti něco pro obecné dobro nezištně. Pro vševládnoucí podezíravost nelze v obcích harfenických nic důležitého vykonati.

Na veřejnosti mají se rádi ovšem na pozoru a hrají úlohu »jemných lidí«. Ale doma propukají v přirozené běsnění notorických alkoholiků, při čemž surový a neoduševnělý výraz tváře je jejich vývěsním štítem. Co lze říci o otci, který chce utopiti dítě, že v něčem chybilo, a když je druhé brání, hází je na rozpálenou plotnu?

Stesk zmocňuje se člověka, jde-li okolo zabedněných domků jejich a slyší z vnitřku zaznívati tlumené zvuky harfy.

VII.

Sledujeme-li osady, v nichž klesá počet obyvatelstva, poznáváme, že jsou to skoro napořád osady harfenictvím zamořené. Stopujeme-li emigraci harfenickou a předčasnou úmrtnost harfeníků, dovídáme se např. že E. S,. byla v Konstantinopoli zastřelena, v Soluni zabil židlí do hlavy harfeník harfenistáře; nejvíce obětí vyžádal si Charbin: harfenice A. Z. zemřela tam (1902) byvši kopnuta od harfenistářky, současně otrávili Gruzíni ze zlomyslnosti jednu harfenici, téže doby zemřelo tam 5 harfenic na choleru, 1 harfenice zemřela (1902) pro nesmírné požití lihovin. O některých se ví jen tolik, že zemřeli někde ve světě. Možno tedy konstatovati zánik mnoha lidí i celých rodin. Hudebník 18tiletý utlučen nezvedenou cháskou v Jevrejově, zánět plic následkem nastuzení v kočovném voze u ženy 33 roku staré, 31tiletý hudebník utopil se v Poradu u Řeka; jeho švagr též; 18tiletá harfářka zemřela v přístavě Sungáry asijskou cholerou. Nezřídka smrt násilná se vyskytuje. Děvče usmrceno vrahem, s nímž mělo poměr a utrácelo peníze. Kapelník B. v Sofii nalehl na meč a probodl se. Jiný byl od partafíra zmlácen a porouchána mu mícha, že po dlouhém trápení bídně skonal. Jiný harfeník omrzl tak, že mu odňata noha a hlásá smutně proslulé harfářství po obcích. Zhoubu hlásá několik blbých harfeníků po českých osadách se potulujících. Zvláště syfilis, která se šíří, budiž výstrahou posílati děti do světa s harfou, kde vrhají se do bahna neřesti a prostopášného života.

Doslov

Od napsání do vydání »Harfenických dětí« uplynulo několik let. Neutěšené poměry hospodářské bránily tomu. Za tu dobu 4 let změnilo se leccos v životě harfenickém. Ochabl eskort dětí do hudebnické otročiny v cizině, zmohutněl zájem veřejnosti o tuto národní otázku a vykonáno mnoho na poli protiharfenického hnutí. Cítím proto pro úplnost připojiti tuto závěrečnou kapitolu.

Nemohl jsem se dopátrati, podnikány-li minulá dvě léta výpravy na Balkán k bitevní čáře, jako se dálo do Mandžurie za války rusko-japonské, ale zjistil jsem, že v Rusku vedou si harfenické kapely hůře než dříve, poněvadž za normálních poměrů nelze tolik vydělati jak kdysi a výpravy do dalekých krajin se prý již nevyplácejí.

S potěchou mohu konstatovati, že o úpadek potulné hudby (harfenictví) velikou zásluhu mají úřady: c. k. okresní hejtmanství jmenovitě v Hradci Králové a c. k. soudy všech zamořených okresů, jakož i žurnalistika. Pokrokový klub v Hradci Králové vydal r. 1911 ve své levné knihovničce moji časovou úvahu »Východočeské harfenictví«, aby svou lácí vnikla do nejširších vrstev a oživila vyprchávající dojem brožur Gebauerových. Beletrista Karel Jonáš užil harfenických poměrů jako základu k románu, jenž nese originelní a případný název »Žebrochtivci«.

Konečně pokládám za svoji povinnost vzdáti tuto vřelé díky za účinnou podporu ve sbírání materiálu, jakož i rady a pokyny: váženému p. H. Srdínkovi, říšskému poslanci a statkáři ve Svobodných Dvorech, váženému úřednictvu c. k. okresního hejtmanství v Hradci Králové a c. k. soudu v Nechanicích, váženým sborům učitelským obecných škol v Nechanicích, jakož i všem P. T. pánům z Hradecka a Nechanicka, kteří nepřáli si kvitování svých příspěvků.

V Hradci Králové 1. května 1914

F. L. Sál

Připravil

Michal Šanda

Vysloveně žertovně (9)

Dělat veselý pořad za peníze z Evropské unie není jen tak. Ukazuje se, že když je hloupý koncept, tak se s tím nic nenadělá, zvlášť pokud jsou nastavené bariéry. V tomto případě čtyři jména vybraná jistě velmi sofistikovaným programem, na jehož tvorbě se podílely nejotevřenější evropské hlavy (pokud se ovšem po nějakém auditu neukáže, že to bylo naopak, že to nějaký slušně placený euroúředník zadal filipínské, indonéské nebo singapurské firmě, ve které na tom pracovali programátoři z Číny nebo Vietnamu).

Ale takhle daleko Vladimír Just ve svých úvahách nešel. Pamatoval si ještě od stařičkého akademika Štolla, který ho přijímal do literárního ústavu, že je nutné se soustředit na metodu hlavního článku. A tím je v tomto případě alespoň čestná prohra, tzn. doklepat to ve studiu do konce kalendářního roku a nepřipadat si jako úplný padouch. Protože padouchů má tahle republika víc než dost.

Došlo to dokonce tak daleko, že se Vladimír rozhodl prolistovat si české bulvární časopisy, zda by v nich nenašel nějaký nápad, motiv, stopu, záblesk. Ale protože se strašně styděl, odjel úplně na druhou stranu Prahy od svého bydliště, v ranní špičce, s očima snem ještě zalepenýma. Nicméně když na jedné konečné metra položil v prodejně tisku před prodavačku balík všech těch kanálií, prohlédla si ho ta dobrá žena zkušeně a šelmovsky mu řekla: „Vy máte asi taky prázdniny, pan Just, že jo?“ Myslíte, že po přečtení toho všeho na něco přišel? Na nic převratného, pokud tím nemyslíme jeho poznámky typu: V jakém světě to vlastně žiju?

Bylo mu z toho všeho věru teskno. Říkal si: To je mně z toho teskno. Pak to několikrát zopakoval a „teskno“ se proměnilo v „Toskánsko“. Tak dobře, jak chtějí. Půjdeme do plných. Sehrajeme frašku o Špindlu v Toskánsku. A hned šel obtelefonovat svoje druhy, Rejžka, Lukeše a Čáslavského, aby přišli do studia, jako kdyby se jeli opalovat na Mácháč, s sebou bermudy, slamáky, deky a nafouknutou plovací kachničku, ať je nějaká čurina. Kdyby nebyl ale Vladimír tak nadšený! Kdyby nebyl tak nadšený, nepoložil by zbytečně brzo telefon po hovoru s Karlem Čáslavským a slyšel by jeho jasnou odpověď: „V životě jsem se neopaloval!“

Dopadlo to jako obvykle. Zatímco tři přišli v plážovém, Čáslavský měl na sobě dvouřadý oblek a pustil divákům reportáž o výrobě opalovacích olejů Nubian a Kreola z roku 1965.

Těšte se na příští týden. Coming soon...

Jan Lustig

Napoleon, ta největší francouzská popstar všech dob, mě pronásledoval celé dětství. Kořeny jedné části mé rodiny jsou spojeny s obcí Prace kousek od Brna. Za ní je na kopci známá Mohyla míru, připomínající slavné francouzské vojenské vítězství, v učebnicích známé jako bitva u Slavkova. Lépe by snad bylo napsat, že šlo o Francouzovo vítězství. Tehdy se totiž „pracovalo“ ještě s osobnostmi. Namítnete jistě, že i v naší době je tomu tak. Není, protože dnešní První mezi ostatními si vítězství (a vůbec plusy) přivlastňují, kdežto za prohry může vždy někdo jiný – buď jiní první (či druzí), nebo nejlépe nějaké nejasné okolnosti.

Ještě otec mého dědečka na přelomu 19. a 20. století, když oral na svém poli, pomohl na světlo různým „vojenským“ památkám, nejčastěji knoflíkům a jiným součástem uniforem. Ale doma se nic nedochovalo, alespoň o tom nevím; tehdy lidé nebyli sběratelé, a pokud se dostali k nějaké historické památce, tak ji věnovali institucím. Nicméně Napoleonova památka byla udržována vždy s pietou, i když to byl tehdy vlastně nepřítel. Odpovídají tomu i pohlednice s Napoleonovou posmrtnou maskou (vím o dvou), kterou vlastnila těl. jednota Sokol v Praci (viz popisek). Odkud se posmrtná maska v Praci vzala, to jsem nikdy nezkoumal, protože člověk nemusí všechno vědět a měl by v mozku s místem pro informace šetřit.

I já jsem měl pro Napoleona ze začátku celkem libost, neboť byl nepřímou (nicméně jednou z hlavních) postavou mého oblíbeného Dumasova románu Hrabě Monte Christo. Postupem doby se libost změnila v nelibost, jelikož osobnosti fýrerů, malých, středních i velkých, mě poněkud iritují. Jak někdo začne žvanit o idejích a že byl vybrán k nějakému úkolu, případně se zaříkávat lidem, tak pryč od toho.

Ještě poznámku k posmrtné masce. V poslední době jsem jich viděl několik, a jelikož nemám již pevný a ostrý zrak, všechny jsou na jedno brdo, tzn. mohly by být libovolně zaměněny, a nikdo by nic nepoznal. Což dokazuje, že smrt všechno srovná a že ve smrti jsme si všichni rovni, i když mnozí se snaží dokázat, že to není pravda.

Jenže je.

Jakub Šofar

Ještě poznámku k posmrtné masce. V poslední době jsem jich viděl několik, a jelikož nemám již pevný a ostrý zrak, všechny jsou na jedno brdo, tzn. mohly by být libovolně zaměněny, a nikdo by nic nepoznal.

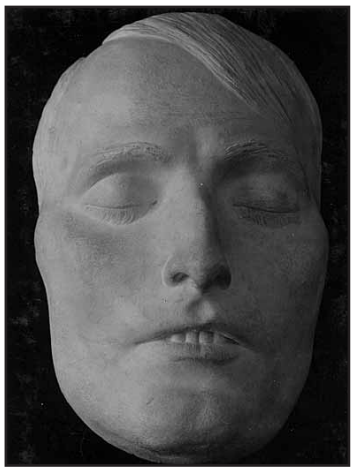

Filokartistův výsadek

09

Kříže necké ho námě stí 322

Extase československého filmu

Československá reklama 30. let

V československé tvorbě 30. let se kromě celovečerních filmů uplatnila také krátkometrážní tvorba. Největším společným jmenovatelem krátkých filmů byla reklama – z celkových padesáti jich hned 44 můžeme zařadit mezi reklamní, osvětové, instruktážní nebo propagační.

Období mezi lety 1930 až 1939 nabídlo ve svém začátku kromě zvukových reklam také reklamy němé, Národní filmový archiv konkrétně eviduje čtyři případy. Přestože poslední dlouhometrážní němý film byl v Československu natočen v roce 1930, reklamní němé tituly vznikaly až do roku 1932 (a poslední krátkometrážní němý snímek vůbec nese datum 1934, jednalo se o umělecký film Atom věčnosti). Zajímavá je také poměrně vysoká ztrátovost krátkometrážních snímků, aktuálně je jedenáct krátkých filmů považováno za ztracené – a ve všech případech se jedná o reklamy.

Děj většiny reklam byl až na výjimky totožný, v první části tvůrci naznačili určitý problém či konflikt, který ve druhé části vyřešil daný výrobek či způsob chování. Měnilo se hlavně prostředí, od lidového a venkovského na počátku třicátých let až po exotiku hradů či luxusních hotelů na jejich konci. Baťovské reklamy využívaly nejčastěji interiéry domácností či vlastních prodejen.

Pro němé snímky bylo velmi typické prostředí vesnice a péče o pole či o zahradu. Film Chudý otec, bohatý syn (1930) byl reklamou na traktory značky Praga. Děj začíná ve chvíli, kdy statkáři Bendovi uhyne kůň, a jeho hospodářství tak stojí před krachem. Benda však potká bývalého spolužá-

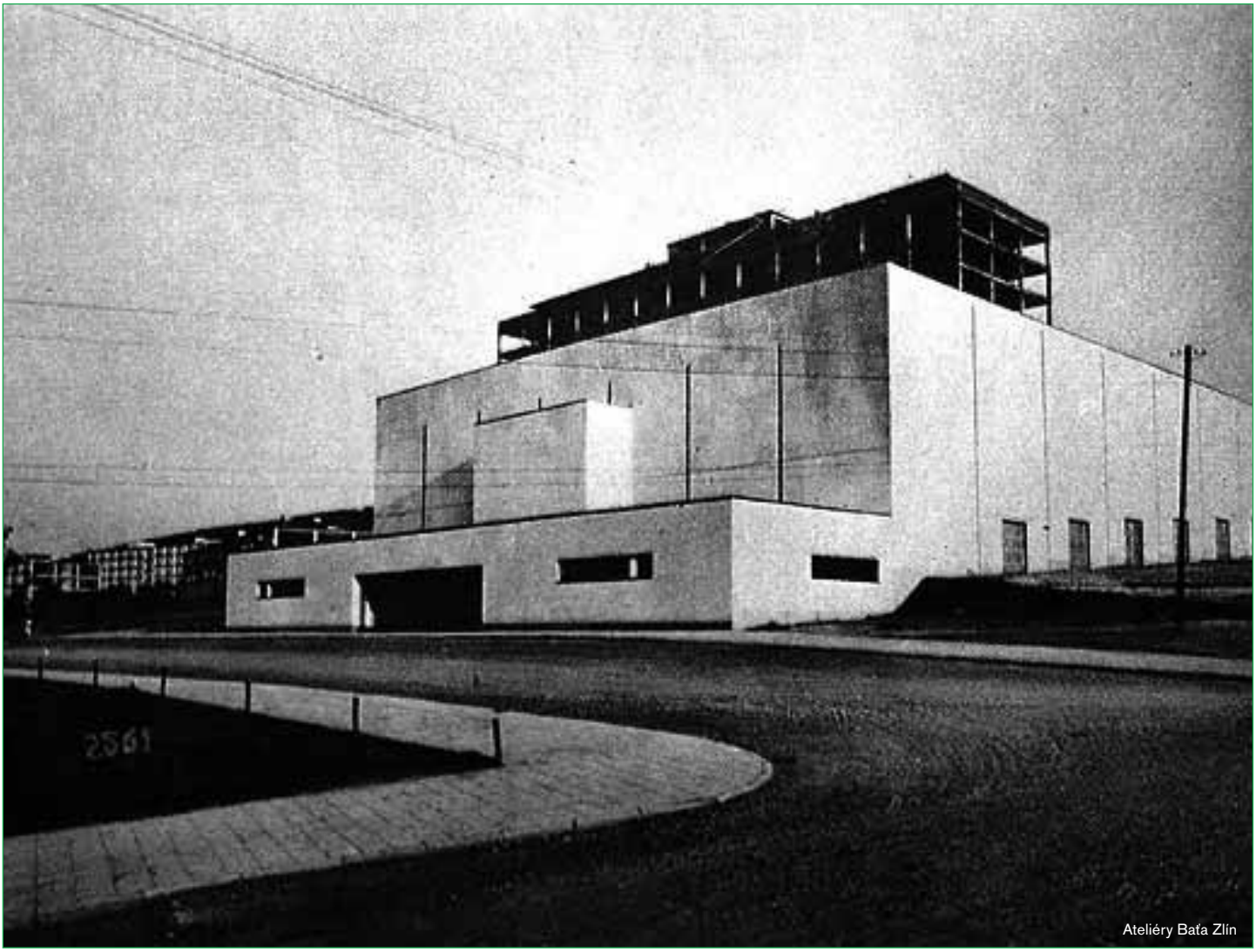

Ateliéry Baťa Zlín

ka Neumanna, který mu představí nový moderní traktor Praga. Ten ale stojí 39 tisíc korun a Benda si na něj bude muset půjčit. Požádá svého otce, ten ale odmítne, protože není nakloněn novotám, a syn si tak stroj pořídí na splátky. Neprohloupí, s novým traktorem jeho hospodářství opět začne prosperovat a stroj si nakonec oblíbí i starý Benda, který v něm na konci filmu veze syna a jeho nevěstu. V podobném duchu se nesl i ztracený snímek Pílí a pokrokem k úspěchu (1930), který propagoval používání hnojiv.

První hvězdou reklamy 30. let byl populární herec Národního divadla Saša Rašilov. Ten se objevil v němém snímku Co by za ni dal, kdyby ji byl znal (1932) a vystupoval také ve zvukovém, ale nedochovaném titulu, z nějž nezbylo ani jméno a který NFA dodatečně pojmenoval Film se Sašou Rašilovem a Karlem Faltysem (1931). V prvním jmenovaném snímku herec představoval sám sebe a ve své vile na Zbraslavi propagoval čerpadlo značky HEFA (Hejduk a Faix), ve druhém s kolegou Faltysem opěvovali Kulíkovu kávu (informace o tomto titulu se dochovala pouze na cenzurním lístku – obdobně jako u ostatních nedochovaných filmů; lístek obsahoval popis děje, ale postrádal jméno, autoři publikace Český hraný film II., jež je dílem NFA, proto filmu přisoudili zmíněný popisný název). Sázka na Rašilova v tomto období byla logická, herec měl za sebou hlavní role v adaptaci známého románu Dobrý voják Švejk (1931) a životopisu Jaroslava Haška Poslední bohém (1931), které v kinech oslovily početné publikum, a platil proto za oblíbenou osobnost.

Posledními němými reklamní filmy byly tedy snímky Co by za ni dal, kdyby ji byl znal a Rajská narkosa (1932), který natočil pozdější úspěšný režisér společenských dramat Jan Alfred Holman. Titul propagoval přístroj McKesson sloužící k uspání pacientů u zubaře. Je zajímavé, že němé reklamy, ač byly v kině předkládány převážně chudším vrstvám, anoncovaly výrobky, jejichž zakoupení bylo poměrně nákladnou záležitostí.

První zvukovou reklamou, nepočítáme-li nedochovaný Film se Sašou Rašilovem a Karlem Faltysem, byl snímek Dobří pomocníci (1931). Snímek propaguje dámské boty, které slouží pro různé účely, například domácí obuv, střevíčky nebo tenisky.

Obuvnická firma Baťa byla hlavním tématem celkově 19 reklam z třicátých let, tedy téměř poloviny tehdejší produkce. Významně tomu napomohlo také spuštění Filmových ateliérů Baťa ve Zlíně v roce 1934,

Krizové nehodám 222

Jiná zákaznice je nespokojená s obuví, kterou zkouší, prodavač ji ale upozorní, že má prokřehlé nohy, a dá jí chodidla ohřát teplou vodou. Jinému zákazníkovi zase prodavač poradí pedikúru a mezitím mu nechá na počkání staré boty podrazit.

Karel Höger – Na sto procent

Svatopluk Innemann

kde byla většina těchto snímků vytvořena. Ateliéry sloužily především k výrobě krátkometrážní tvorby, ve 40. letech se z nich pak stalo významné sídlo animovaného filmu.

Jediným produktem, jenž se kromě baťovských výrobků objevil ve více reklamách, byla Schichtova mýdla na praní, která propagovaly tři snímky. Reklamy z 30. let dále nabízely jídlo (džem, margarín, čokoládu), barviva, automobily nebo třeba prostředek pro růst vlasů. Speciální kapitolu tvořily reklamy pochutin. V žádném filmu se sice neobjevil alkohol, filmaři ale propagovali kávu nebo i výrobek, jehož filmová propagace je v dnešní době zapovězena – cigarety. Dutinky značky Destila nabízely snímky Naši herci co by pouliční zpěváci (1935) a Škola života (1938), cigarety značky Abadie zase propagoval dnes ztracený film Dědečkův svátek (1933).

Průměrně vznikaly čtyři reklamní filmy, ročně výjimku tvořil pouze rok 1935, kdy jich bylo uvedeno hned devět – osm ale vyšlo z nově otevřených ateliérů ve Zlíně, a propagovaly tedy Baťovy závody. Devátým titulem je už zmíněná reklama Naši herci co by pouliční zpěváčci, která je v rámci 30. let unikátní. Kromě cigaretových dutinek totiž propagovala ještě dalších 11 výrobků (každý z herců, jenž se ve snímku objevil, zazpíval o dvou), mezi nimi třeba Hašlerky, čokoládu Orion, Bellakovy výherní losy, automobily Praga-Baby, přípravek na vlasy Sorela, kožešiny od firmy Karel Kučera nebo kravaty značky Marquis. Snímek byl svébytnou reakcí na krizi a dokládal, že několik společností může pod hlavičkou chytrého nápadu najít společnou řeč v jedné reklamě, jejíž náklady pak nebudou pro jednu firmu tak vysoké.

V roce 1933 vstoupili do reklamy také úspěšní režiséři celovečerních hraných filmů, jako první Svatopluk Innemann, tvůrce filmových Mužů v offsidu (1931), Psohlavců (1931), detektivky Vražda v Ostrovní ulici (1933) či životopisných snímků Karel Havlíček Borovský (1931) a Poslední bohém. Innemann je oficiálně uváděn u reklamních filmů Drž je! (1933), Vůně domova (1933) a Bílý cíl (1937) a je zřejmě podepsán také pod snímkem Voda a voda je dvo-

jí (1933), v němž hrála hlavní roli jeho manželka Zdena Kavková. Co je zajímavé, Innemann nenatočil ani jeden film pro firmu Baťa, zato hned dvě reklamy na Schichtovo mýdlo (Drž je! a Voda a voda je dvojí).

Zlínský koncern vystačil většinou s vlastními tvůrci, mezi kterými najdeme například pozdějšího držitele Oscara Elmara Klose, mohl si však dovolit i nejkvalitnější režiséry a největší herecké hvězdy.

Hned první titul vyrobený v nových ateliérech režíroval jeden z nejvýznamnějších československých režisérů daného období Martin Frič. Snímek Posel míru (1934) vyprávěl příběh manželského páru, který se pohádá během přípravy na ples, protože manželce se k toaletě nehodí žádné z jejích střevíčků. V pravý čas však dorazí dva reklamní páry na ukázku od firmy Baťa a rodinná krize je zažehnána. Hlavní role ve filmu sehráli Adina Mandlová a Vladimír Borský.

V roce 1938 se k realizaci reklamního snímku dostala také další výrazná osobnost domácí kinematografie Otakar Vávra. V jeho filmu Na sto procent se navíc vůbec poprvé na plátně představil Karel Höger. Snímek představuje prodejní služby firmy Baťa: listonoš odchází z prodejny nespokojen, ale prodavač jej zastaví, aby mu důkladně změřil nohu. Přitom zjistí, že listonoš má ploché nohy, a doporučí mu proto ortopedické vložky. Jiná zákaznice je nespokojená s obuví, kterou zkouší, prodavač ji ale upozorní, že má prokřehlé nohy, a dá jí chodidla ohřát teplou vodou. Jinému zákazníkovi zase prodavač poradí pedikúru a mezitím mu nechá na počkání staré boty podrazit. Snímek Na sto procent se nám sice dochoval, jeho druhé části ale chybí zvuková stopa.

Reklama rozhodně netrpěla nezájmem hereckých osobností. Ve filmu Tři muži na silnici (1935) se poprvé a naposledy v audiovizuální reklamě objevil Vlasta Burian, podporovaný navíc Hanou Vítovou, Čeňkem Šléglem a hokejistou Josefem Malečkem. Ve

Martin Frič

snímku Vesele do nového dne (1935) hrál zase hlavní roli čističe bot Jindřich Plachta. Titul Vlaštovky v hotelu (1936) rovněž nabízí galerii výborných herců v čele s Jaroslavem Marvanem, Václavem Tréglem a Čeňkem Šléglem. Theodor Pištěk se pak objevil ve filmech Vůně domova a Kolem dokola (1937).

Zajímavou roli si zahrál Jaroslav Marvan ve ztraceném snímku Škola života (1938), představoval zde totiž profesora, který zkouší děti ze znalostí českých a slovenských měst. Profesor se divil, odkud žáci vzali své rozsáhlé znalosti – ti mu odpoví, že jejich tatínkové kupují cigaretové dutinky a papírky Destila, ke kterým jsou v prodeji přikládány obrázky českých a slovenských měst. Zajímavý je v této spojitosti fakt, že Marvan si profesora zahrál v té době i v celovečerních snímcích Škola, základ života (1938) a Cesta do hlubin študákovy duše (1939).

Ještě jedna ze ztracených reklam by jistě stála za pozornost – snímek s cizojazyčným názvem Baby (1934) byl propagací populárních automobilů Praga-Baby a svou jedinou roli v československé reklamě 30. let zde vytvořila Lída Baarová. Podle cenzurního lístku snímek zachycoval populární herečku, kterak si vyjede autem do přírody a zpívá si píseň. Pak vystoupí a zamíří do lesa natrhat fialky. U vozu mezitím zastaví hoch a dívka na motocyklu a společně jej obdivují.

Publikace Český hraný film nenabízejí bohužel přehled animovaných filmů, a proto ani výčet reklam ze třicátých let nemůže být úplný. Jediným případem, jehož se animovaná skladba dotýkala, byl kombinovaný snímek Slon zachráncem (1934). Malá holčička navštíví obchod s gumovými hračkami Baťa, kde se jí nejvíce líbí nafukovací slon. Následně holčička onemocní a zdá se jí sen, v němž slon zachrání ostatní hračky před pádem do propasti (tato sekvence je animovaná). Ráno holčička dostane nafukovacího slona jako dárek a ihned se uzdraví. Výtvarné sekvence vytvořil Karel Dodal, významný prvorepublikový animátor, z jehož produkční společnosti vzešel mimo jiné populárně-naučný snímek s hudbou Jaroslava Ježka Všudybylova dobrodružství (1936). Snímek Slon zachráncem zároveň naznačuje všestrannost produkce Baťových závodů – jako ostatně většina reklam z daného období.

Michal Kliment

Křížo
necké
ho
náměstí
322

Pohádka z Fresh Film Festu

Tak si říkám, že bych skoro mohla začít nostalgickou větou z dětských pohádek: Bylo nebylo, za devatero horami a devatero řekami je jedno město, kde se během jednoho léta už po několik let odehrávají dva filmové festivaly. Dva odlišné filmové zážitky ve stejných kulisách Ruskem zamlžených Karlových Varů. Město Becherovky, kterou si však jen tak někde nedáte, láká každoročně jak skalní příznivce, tak stále nové fanoušky největšího českého filmového festivalu MFF Karlovy Vary na začátku léta. V srpnu se pak rozjíždí už šestým rokem jeho mladší bratr Fresh Film Fest. Pokud přijedete na „Fresh“, jak mu lidé kamarádsky přezdívají, poprvé, ale MFF KV znáte, bude to pro vás trochu šok. Nikde žádné pokladny, žádné pivní stany ani obří vodní billboardy, dokonce chybí i charakteristický červený koberec. Místo toho najdete hotel Thermal plný ruských obchodů nabízejících až 70% slevy na textil nebo thajské masáže. Město působí na první pohled prázdně, a nebýt reklamy visící zboku na Thermalu, asi by nikdo nepoznal, že se tady vůbec něco děje.

To je však jen prvotní, neoprávněně zoufalá, domněnka a člověk rychle odhalí působivou komorní atmosféru, kterou mu Fresh Film Fest vzápětí nabídne. Žádné pokladny (přesněji pouze jedna, kde se vydávají hlavně akreditace) znamenají také žádné bezvýsledné fronty na lístky. Na filmy se dostanete bez větších problémů a hlavně na všechny, které jste si přáli vidět. Ti, co jezdí i na MFF KV, vědí, že tam to není žádná sranda a že urvat si lístek na film je otázkou velké trpělivosti nebo spíš vytrvalosti. A i když hodinové čekání před sálem s napjatým očekáváním, zda něco uvidíte, či ne, má jisté kouzlo, věřte mi, že tomu rychle odvyknete. A navíc na „Freshi“ je také z čeho vybírat. Pestrá nabídka filmových sekcí ský-

tala letos dvě stě studentských a debutových snímků z celého světa, padesát z nich bylo vybráno jako soutěžní filmy. A přehlídku vítězných filmů mohli také diváci vidět v nedělním promítání v Hlavním sále Thermalu.

Tím nejlepším soutěžním filmem se stal švédský snímek Šrámy Gabriely Pichler. Příběh party teenagerů, kteří vymýšlejí, jak zabít čas na průmyslovém předměstí velkoměsta, osloví všechny, kteří vyrůstali v podobném prostředí, i ostatní, kteří si vzpomenou na nesmělé první pokusy v lásce schovávané za drsňácké chování či tuny make-upu. Kromě studentských filmů na diváky čekají ale i filmy profesionálních filmařů. V sobotu večer se po slavnostním zakončení festivalu ve Velkém sále promítal americký film Funny People. Nepříliš originální tematiku ani zpracování příběhu umírajícího komika v podání Adama Sandlera nezachránily ani břitké vtípky, jejichž opakováním se tvůrci nechali trochu unést. Strhujícím protipólem tomu byl spíše odpolední snímek vietnamského režiséra Tran Anh Hunga I Come with the Rain. Multikulturní štáb složený z Evropanů, Američanů a Asiatů vytvořil příběh plný zvráceného násilí dovedeného až ad absurdum, za kterým se však postupně odkrývá citlivá poetika osamělých jedinců pohybujících se sice v tomto světě, avšak neustále na tenké hranici se smrtí. Vnitřní filozofii a náboženskou symboliku tohoto temného příběhu navíc doplňuje podmanivá hudba skupiny Radiohead. Kromě celovečerních filmů jsou pro festival typické také přehlídky tematicky laděných krátkých filmů. Z českých stojí za zmínku především snímek Jitky Rudolfové Nejlepší playbacková zpěvačka na světě o lidské touze po spl-

Nepříliš originální tematiku ani zpracování příběhu umírajícího komika v podání Adama Sandlera nezachránily ani břitké vtípky, jejichž opakováním se tvůrci nechali trochu unést.

A pokud by vám snad ani filmy, ani zábava příliš neříkaly, organizátoři mají v rukávu ještě řadu doprovodných akcí od přednášek o ekologické architektuře až po přehrávky rozhlasových divadelních her „pro unavené oči“. Letošní návštěvníci si tak mohli poslechnout například premiéru hry Salcburský guláš autorů Jaroslava Rudiše a Petra Pýchy. Anebo si mohli vyzkoušet profesi „filmových tvůrců“ a zúčastnit se workshopu 3D Bohemian Animation, v jehož rámci byli účastníci seznámeni s procesem 3D animace, modelováním postav, zadáním scénáře a výtvarna animovaného filmu atd.

nění tajných snů a silné vůli toho dosáhnout. V soutěži Kontakt pak získal ještě hlavní cenu film Vesnická zábava. Na ten pro jistotu nekoukejte pod vlivem omamných látek, neb by vás mohl trochu vyděsit.

Celá řada českých filmů, které jste třeba nestihli v kině, jako Tobruk, Sestra, Děti noci nebo František je děvkař, pak byly k vidění v sekci Osma. Stejně jako ve „Varech“ jsou i na „Freshi“ divácky oblíbená půlnoční představení. Tzv. Blaxploitation Nigt sekce uvádí snímky ze sedmdesátých let s černošskou tematikou. Slovo exploatace má vyjadřovat úmyslnou pokleslost filmů, které zpracovávají kontroverzní témata (sex, násilí, drogy), upozorňují na rasové rozdíly a zároveň lákají na černošské hvězdy. Například herečku Pam Grier ve snímku s názvem Foxy Brown, který si o dvacet let později vypůjčil Quentin Tarantino pro svou neméně skvělou Jackie Brown se stejnou herečkou v hlavní roli.

Filmy jsou na filmovém festivalu jistě to hlavní, nicméně to, co dotváří podobu „Freshe“ a dělá z něho příjemný letní zážitek, je také noční zábava. A ta červencovému festivalu značně konkuruje. Bar Černá díra a klub Teleport jsou přesně to, co chybí i pražské klubové scéně. Příjemní lidé a spalující DJské sety vás udrží na nohou až do časných ranních hodin a narazit přitom můžete třeba i na vesele pařícího předsedu Zelených Ondřeje Lišku nebo nenápadného Jana Gregora z Respektu.

A pokud by vám snad ani filmy, ani zábava příliš neříkaly, organizátoři mají v rukávu ještě řadu doprovodných akcí od přednášek o ekologické architektuře až po přehrávky rozhlasových divadelních her „pro unavené oči“. Letošní návštěvníci si tak mohli poslechnout například premiéru hry Salcburský guláš autorů Jaroslava Rudiše a Petra Pýchy. Anebo si mohli vyzkoušet profesi filmových tvůrců a zúčastnit se workshopu 3D Bohemian Animation, v jehož rámci byli účastníci seznámeni s procesem 3D animace, modelováním postav, zadáním scénáře a výtvarna animovaného filmu atd.

Fresh Film Fest je prostě osvěžujícím zážitkem, a pokud vás otravují davy turistů a fronty na lístky, bude pro vás příjemnou alternativou pro ten rej filmový červencový.

Fresh Film Fest je mezinárodní filmový soutěžní festival, který se zaměřuje na studentskou a debutovou tvorbu. Letos se uskutečnil jeho šestý ročník, kdy se během pěti dnů na deseti projekčních místech promítalo dvě stě filmů z celého světa. Program celovečerních filmů doplňují zvláštní uvedení, pocty a retrospektivy, řada distribučních premiér a jedinečných uvedení snímků renomovaných autorů. Přestože festival samostatně existuje teprve krátkou dobu, navazuje na již třicetiletou tradici karlovarského Mezinárodního festivalu studentských filmů CILECT RIFE. Spolupracuje s českými i zahraničními filmovými školami (FAMU, FEMIS, NFTS, Columbia, NYU) a zároveň podporuje projekty ze zemí s nízkou audiovizuální kapacitou (Afrika, Latinská Amerika, region střední a východní Evropy) se speciálním zaměřením na visegrádský region a Německo.

Tereza Zedková

Proč neposílat svou duši do skladu v New Jersey

Už jste ji viděli? A chtěli byste? Její podoba vás může zklamat. Může vypadat jako titěrné zrnko římského hrachu. Nebo scvrklá švestka. Nebo lentilka. A je možné ji dokonce zapůjčit jinému tělu. Zmrazit ji. Odhodit.

Nebudu to protahovat, řeč je o lidské duši. O tom abstraktním fenoménu, který nemůžeme nikdy vidět, ale bez něhož by naše existence pozbyla smyslu. Kdysi to byl třeba vznešený svět idejí, ve kterých pro duše Platon vytvořil své místo. Kde je však najdeme dnes? Odpověď je jednoduchá. Místo pro životem utahané duše je v pancéřovém mrazáku naoko běžné americké ordinace. Pokud vás snad něco souží, není nic jednoduššího než brnknout a objednat se. Pitoreskně se usmívající sestřička a chápavý doktor vás mile přijmou a během několika minut jste zbaveni utrpení, které vás tolik tížilo. Pěkně je uložíte do skříňky a pak hurá zpátky do života. Jen pozor na ruské pašeráky a nešťastné básnířky, jejich duše jsou smutnější, než kdy bývala ta vaše, nehledě na prázdnotu, která se záhy dostaví.

Tak zhruba takhle by mohla vyznít hlavní myšlenka inteligentní komedie francouzské režisérky Sophie Barthes s názvem Duše Paula Giamattiho (v originálu Cold Souls). Povedená story jako šitá na míru americkému herci Paulu Giamattimu reaguje svým způsobem na přebujelost současné společnosti. Přebujelost v každém směru – vědecký boom (ve filmu je jako v nějaké sci-fi odebrání duše pouze několikaminutová banální záležitost), spotřební šílenství (no jo, co by bylo ještě na prodej, že by teda přece jen ta lidská duše?), černé trhy (samozřejmě, musíme to vzít přes Východ), podvody (bez těch by to nešlo), deprese (kdo by z toho všeho neměl depku), nuda (ta nás vždycky převálcuje) a tak dále. Zdá se toho možná až příliš na jeden film, ale s jemností a všudypřítomným lehkým humorem natočená komedie má vcelku jednoduchý děj. Na začátku filmu se nám představí životem trochu znavený hrdina Giamatti, ztvárňující zde jakési své stejnojmenné alter ego. Během příprav na divadelní roli Čechovova Strýčka Váni se snaží vypořádat se svou nečekanou existenciální a tvůrčí krizí. Z bezvýchodné situace ho vytrhne až novinový inzerát podivuhodné agentury, která nabízí zmrazení duší. Po využití jejích služeb se rozběhne kolotoč bláznivých komplikací, které hrdinu rychle přesvědčí o tom, že je lepší mít svou duši zpět. Její získání se však ukáže jako nelehká záležitost.

Téma hledání a uvědomování si sebe sama není ve filmovém ani jiném uměleckém ničím novým, podstatné však je originální zpracování, se kterým mladá režisérka příběh dokázala natočit. Jak sama uvedla, inspirací k příběhu jí byl sen o Woodym Allenovi, jehož duše měla v jejím snu podobu cizrny (tedy římského hrachu).

Film měl svou evropskou premiéru na Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech, kde získal křišťálovou sošku za nejlepší herecký výkon pro Paula Giamattiho.

Tereza Zedková

Cold Souls, Drama/komedie, 2009, 101 min.

Vrchlického sady 7

Kateřina Komorádová: Do prostoru

Kateřina Komorádová: Do prostoru

Kateřina Komorádová: Do prostoru

Kateřina Komorádová se narodila roku 1982 v Jindřichově Hradci, v současnosti žije a pracuje v Praze. Letos na jaře vydala v nakladatelství Balt-East básnickou sbírku Milostné desatero.

vytištěná
rána jsou lepší
si nepamatovat
v dojezdu noci vyryté do lina
jako při výtvarce
akademik
za láhev ferneta svolil
k praktické ukázce linorytu
bohém
čerň cítím na prstech ještě dneska
vždycky ráno
když si mnou tiskneš do notýsku
a odškrtáváš ze seznamu
díky bohu aspoň nějaká aktivita
nevšední způsob komunikace
když slov se nedostává
/2008/

do prostoru
mžourám do prostoru monitoru
bílého skoro jako papír
nechci zhasnout a jít spát
zmuchlat obrazovku jen tak nazdařbůh
protože je čas
nechci vypnout vtok signálu
úžlabinou lebeční
nechci jít spát
protože zase sama
vykoupaná v tichu vlastního dechu
mžourám do prostoru
/2008/

Kateřina Komorádová: Do prostoru

Kateřina Komorádová: Do prostoru

Vrchlického sady 7

zlom se
Jin

zlom se ve dví
zpomal
znič nás jednou provždy
ztrátu nenahradíš
z okouzlení nezbylo
za nehet úcty
zlom konečně ve mně
zasunutou vzpomínku
ztratil jsi co hledám
zhrubla jsem ti v dlani
zhasínáš
způsobně
zapomenutý
/2008/

Díváš se tiše
/HH/

díváš se tiše
jak dovede jen němý
protože dívat se nahlas
je jako nosit bílé tenisky
v pátek
nedbám varovných světel na přejezdu
adventních večerů
a pořád ještě čekám na písmena
na ty odlitky binárních dvojic z displeje
modře podsvíceného
další odpoledne přešlo kolem
aspoň že se nevysmívalo jako ta předešlá
dívám se tiše
protože dívat se nahlas
je jako věřit i když není komu
čemu
dativ třetí pád
kdyby jenom třetí
možná hledáš spasení
možná jako já
tehdy
teď
možná jsi nadějí
a možná se jenom díváš
/2008/

křičím tě
-OD-

do šedavých odpolední
mezi kapky sněhodeště
do dlaní složených jen tak nazdařbůh
a chtěla bych tě ještě
někdy zakřičet
než svůj poslední
pohled
necháš cinknout o krápník
uvnitř
/2009/

Kateřina Komorádová: Do prostoru

Kaligrafie
Čteš si ve mně
a přitom zjišťuješ,
že s otočením každé stránky
obnažuješ svoje tělo
čím dál víc.
Prý jsem ti příběhem bez hranic,
a tak dál onanuješ
nad stránkami plnými kaligrafů,
co tu zbyly po všech před tebou.

Čteš si ve mně
a připomínáš štětce tah.

Nenávidím kaligrafii.
/2009/

Dlaně kapsy figurky
Nad řekou stín
Dětská dlaň v dvakrát tak velké
Tátově
Na cestě do školky po zmrzlých kořenech
Dětství
Pořád tě vidím
Na cestách
A v dlani pořád cítím
Vánoční figurku ze stromku
Schovanou na dně kapsy
Pro mě
Nad polem nový den
Země hladová
Chybí figurky kapsy dlaně
/2008/

neinerciální
díváš se
zblízka
jsem ti motýlí nohou
ulomenou v kloubu
neváhals vložit mě mezi dvě sklíčka
laboratorní
už na třetím setkání
nasvítit
rozložit do molekul
a vyzkoušet pohyb
v neinerciální vztažné soustavě

díváš se
a přitom ke mně pořád vztahuješ
svoje ruce
představy
ani sis nevšiml
obnažené animy uvnitř
projikuješ
na mě
zvětralé motivy nedobytných opevnění
s přirozeností motýla s ulomenou nohou
kuklím se
mezi laboratorními sklíčky
ani sis nevšiml
/2009/

Kateřina Komorádová: Do prostoru

Vrchlického sady 7

Ivan Zdeněk Mastník

Běžná lidská podoba

Ivan Zdeněk Mastník se narodil roku 1952 v Semilech. Studoval na Střední technické škole v Turnově, odkud přešel na tanvaldské gymnázium. Následovala Lidová konzervatoř v Ústí nad Labem a Janáčkova konzervatoř v Brně. V rozmezí let 1974–1992 působil jako hudební pedagog v Lidové škole umění v Železném Brodě, Tanvaldu, Lomnici nad Popelkou, Turnově. Od roku 1992 je v invalidním důchodu a příležitostně si přivydělává jako dělník. Je autorem devíti samizdatem či polooficiálně vlastním nákladem vydaných sbírek poezie a prózy: Jarní inzeráty (1985), Patnáct vagónů a raketoplánek Fiato (1987), Po škole s Ámosem (1992), Bláznoléčky (1998, 2008), Totemy, erotika, kříž a Luna (1999), 3333 křepeliček (2001), Když má čert splín (2005), Zapadá.kov (2007). Na jaře letošního roku vydal výběr z rozsáhlejšího cyklu textů z let 2005–2008 pod názvem Běžná lidská podoba. Ilustrátorem je jeho železnobrodský soused, výtvarník Michal Machat.

Vrchlického sady 7

* * *

Jak to hochu jak to vypadáš
Stále jsi s sebou vědecký výzkum nosil
Trochu ses vědomostmi předávkoval
teď jsi v Kosmonosích

* * *

Ten kdo nespí osm a půl hodiny
vymyká se z běžné lidské podoby
Kdo více než čtyři hodiny spát nesvede
obyčejně cosi pro lidstvo vyvede

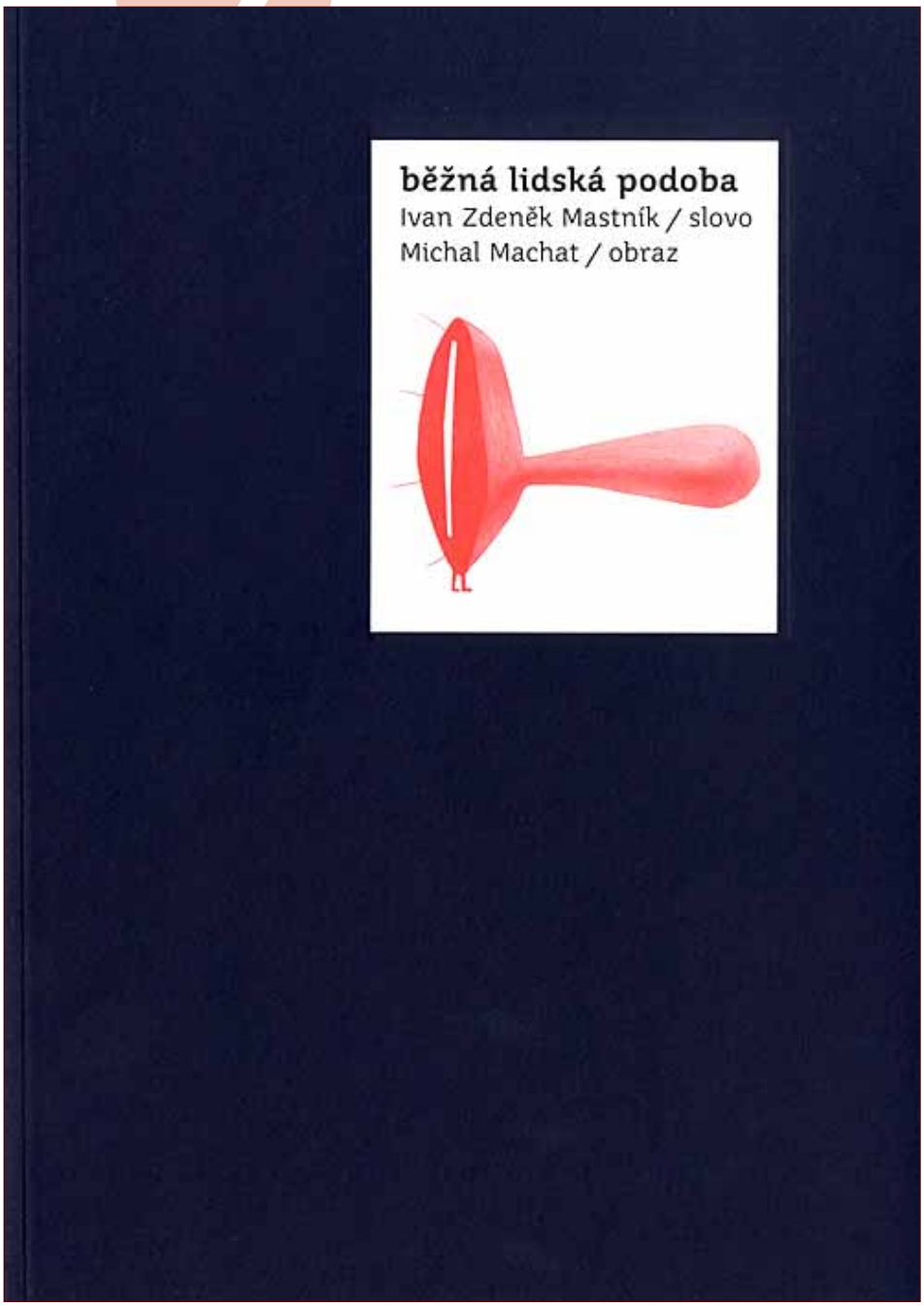

* * *

Za pořádné rance u přepážky v bance
obsluhovala přežrané kance
Když jí bylo padesát
lupič ji zastřelil když šel krást

* * *

Loni v červenci byl velký žár
sedmnáct piv jsem spolykal
Potom jsem usnul na sluníčku
a teď mám divné změny v líčku

* * *

Bez peněz vyhozen z hospody
lehl si za mrazu na schody
Tady si krásně chvilku posním
jak by mi bylo na protialkoholním

* * *

Všichni nosí plné koše
plodů léta
Já nosím jenom ty
volně ložené

* * *

Byla vzorná zdravotní sestřička
dokázala vše že byla vyznamenávaná
Pak ji ale přeřadili k eutanázii
a tak raději šlápla v létě na zmiji

* * *

Měla ráda nahá koupel
v noci pod jezem
Jednou jsem tam skočil za ní
a teď prý jsem úchylem

Drahý Rimbaude,

plazil jsem se přívalem slz, jako se plazí voják pod ostnatým drátem. Básník hojí svět pláčem podobně jako andělé, já bulel jako anděl, co z něj udělali chameleona pro pobavení světa.

Vím od malíře Jindry, že chameleon je divné zvíře: chňapnout a změnit barvu. Pak se zas budu smát, ale zdá se, že smát se budou oni, přinejlepším se budeme smát nějaký čas gruppen. Tak je to dobře, každý ať bulí doma.

Jsem zas a rád: na dělnickou notu. Už jsem byl ledasčím a ledaským. Tvoje Afrika láká – dnes již se mohu sbalit a odejít. Musím ukrotit ten vzdor v pivních slavnostech, kecat u piva, to je něco! Co si máš, malej, co votvírat hubu na celou Evropu i jinam...

Moji krotitelé a hlavně krotitelka mne konečně pochopili. Připadalo mi děsné, že mi zašívají duši, že mám ke krocení chodit, jak chce ona. Teď už mne nechávají. I když ředitelka je naštvaná, že jsem jí vloni utekl z klece. Ale nikomu jsem nic neukousnul, nepokousal jsem než jídlo, žrádlo a pivo.

Dnes je úplněk, Štír v pětadevadesátém. Zemi hrozil Poslední soud, ale odložili to nejspíš o tisíc let. A ty? Máš se asi dobře Tam. Až budeš dostatečně vyrájovanej, tak se nech vrátit od Pána na svoje latifundie. Dávej si ale pozor na doktory. Nutí někdy člověku krotitelské léky a mně to udělalo patálie. Seš jako blbej a pak zas hrrr něco řešit...

A teď hnusná chřipka, nějaký Rulid zapíjet vodou. A při té chřipce ze mě tečou poluce a potoky slov, ale snad to po mně z bezpečnostních důvodů nepřečtou nejdřív ti v Ulitě a jiná havěť z Bistra – havěť bystrá.

Až se vrátíš, tak mi nezapomeň poslat do Bohemie nějakou francouzskou megeru, protože možná po těch stoletích zase budu vodníkem na hausbótu, na řece, co ji mám už trochu rád. Přivezu ti třeba potom Babinského hovno, které se změní v podivuhodný drahokam.

Tak arivederči, Rimbaude. A vzpomeň, jak jsem se tě, básnický Duchu největší, před lety ptal, jestli jsi někdy strašně řval – a ty jsi mi neodpověděl. Ale všechno za mě zařídili moji a tvoji lidé. Já ti děkuji, že jsi v nebi, alespoň tu můžu živořit já a někteří další, pro které by za tebe nebylo místo.
Vím od malíře Jindry, že chameleon je divné zvíře: chňapnout a změnit barvu. Pak se zas budu smát, ale zdá se, že smát se budou oni, přinejlepším se budeme smát nějaký čas gruppen. Tak je to dobře, každý ať bulí doma.

Pavel Herot

Pavel Herot se narodil 28. 10. 1965 v Třebíči. Žije a tvoří v Martínkově na Českomoravské vrchovině. Vydal básnické sbírky Evangelium zázraku (Cassandra, Praha 1993), Hlavy z podzemí (Alfa-Omega, Dobřejovice 2005) a sbírku e-mailové korespondence Kus mne v čítance (Psí víno, Praha 2008). Následující ukázka je z připravované autobiografie.

Základní vojenskou službu jsem nastoupil ve Vysočanech u Boru u Tachova do vojenského útvaru, kam posílali za trest důstojníky i vojíny. Byl jsem zařazený k dělostřeleckému protitankovému oddílu. Já se vojny bál. Ono nebylo divu, sto pět kilo živé váhy, k tomu ještě ty kecy o tom, jak mi dají zabrat a jak mě převychovají k pilné pracovitosti a vojna že mi nahradí otce s řemenem v ruce, jenomže otec byl spíše dobrák, nic by se mnou také nespravil. Prastrýc mě jednou zřezal kůlem tak, že jsem měl na prdeli jelita jako ze zabíjačky, ale domácí. Přesto jsem se mu znova postavil. Jednou vzal bič na koně, joj. Jedenkráte neminul. Byl jsem rebel a bylo to na místě. To mně bylo ponaučením i v době komunismu, že když se postavím hlavou proti zdi, není úniku, než se ji pokusit prorazit. Když jsem byl u odvodu, argumentoval jsem, že bych rád ještě chtěl jít večerně studovat herectví, což jsem měl slíbeno u pana profesora Ivana Vyskočila. Divadlo NeDivadlo. V Třebíči nějaký lampasák, zvíře hnusný, mi řekl: Na vás si dáme pečlivě záležet, netěšte se na to, co vás čeká, nic dobrého to nebude. O to se osobně postarám! Po tomhle se neboj vojny. Neustále jsem myslel na slova toho lampasáka, jaký že to dostanu záhul. Šel jsem na jaro, v martínkovské sokolovně byla oslava MDŽ a měl jsem domluvené, že tam udělám s kamarádem scénku. Dělal jsem Holzmanna s řízkem, jak si na něj sedne. Uměl jsem ho napodobit tak jako Sobotu, kterého jsem hrál ve vetchém nacistickém maskovacím baloňáku, co tu nechali Němci, když byli na konci války ubytovaní u nás doma ve statku. Dodnes si na to mé hraní lidé pamatují. To bylo přesně patnáct dnů před mým odchodem. Kdybych tak tušil, že se mi na vojně divadelní prkna stanou osudnými a udělají vojnu pro mne snad, doposud, nejhezčím obdobím mého života, neožral bych se na rozlučkovém vesnickém večírku jako ta ubohá lidská zrůda a neusnul na trávníku před domem a nemusela by ráno, nepamatuju si která to dotyčná krmička krav, u nás bouchat na vrata, aby si mě vyzvedli a uložili do postele.

Poslední dny před cestou jsem měl pocit, že se už živý nevrátím. Ještě k tomu panic, co si ještě neužil života, jak by měl. Ani jsem s žádnou holkou nechodil, když pominu šlapky. Vlastně dodnes neznám povinnost častějšího setkávání se s osobou druhého pohlaví. Natož být oboustranně zamilovaný. Na vojně později po mně šla jedna svazačka, ale to bylo proti mému přesvědčení. Ona šla na to příliš rychle a já v té době byl poeta, že mu nebylo široko daleko rovno. Zcela jistě bych z toho duševně onemocněl!

Nádraží v Boru bylo malé a tam stovka vojáků v uniformách. Přistavené autobusy. Kdo vylezl z vlaku, byl jimi okamžitě zadržen a odvezen zhruba osm kilometrů do lesa před bránu kasáren v čistě malé lampasácké vesnici Vysočany. Ty obsahovaly několik bytovek a domek, kde bydlela rodina cikánů, co jim jednou přefiknul jeden voják dceru ještě pod zákonem. Byla hezká, nebylo divu. Dostal kriminál, prolátlo se to na ně a to se zřejmě měli rádi. Před branami kasáren byla návštěvní místnost a tam nás postupně odbavovali. Za podlouhlým stolem seděli vojáci, vesměs absící. Dali nám papíry k potvrzení ohledně následných formálních procedur. Posledním v řadě byl příjemný kluk napohled, zeptal se mne: Jaké máte zkušenosti s kulturou? Myslím tím hrajete na nějaký hudební nástroj nebo divadlo, píšete na psacím stroji? Odpověděl jsem mu, že jsem si zahrál divadlo, na stroji také píši, rád, ale datluji. Tehdy jsem netušil, že jsem si rozhodl o svém osudu. Nepřišlo mi nijak divné, jakým způsobem jsem pronesl onu větu, jak jsem ve své imaginaci deformoval určité části těla. Byl jsem v pohodě, vyrovnaný, svěží po ránu. Napočítali nás dvacet, dali do zástupu a otevřeli bránu. Uslyšel jsem vrzání, jak se zavírala. V tom okamžiku jsem si uvědomil, že není žádné možnosti vrátit se před ni. Něco ve mne řeklo: Ber to tak, jak to je. Ať se děje, co se děje. V tu chvíli opadnul všechen strach a obavy. Dokonce jako by mi to všechno přišlo k smíchu.

Vedli nás po různých instancích. Kasárna byla do obdélníku. Uprostřed hřiště o průměru jednoho kilometru. Před ním velký vybetonovaný prostor pro nástupy a ranní rozcvičky. A ještě před ním tribuna. Okolo toho všeho byly očíslované tříposchoďové budovy, říkalo se jim prapory. Jak

nás vedli, z okna na nás jako divá zvěř řvali staří vojáci. Jako na mysli pominutí: Nepřežijete ani týden. Zabijeme vás! Nadávali. S tím zabitím měli pravdu. Pár z mého ročníku nepřežilo. Když uviděli mne: Vidíš to prase vyžraný. Hovado, chcípneš. Podřežeme tě! S uniformou na mě měli problém. Dokonce uvažovali, že budu muset první dny chodit v teplácích, než ji na mne ušijou. Nakonec se našla. Jeden z nás ale skončil na teplácích, měl smůlu a šel po mně. Abnormální velikost našli pouze jednu a tu dali mně. Potom nás zahnali do sprch s tekoucí studenou vodou. Jinde nám nandali plný pytel všeho možného. Od holení až po vojenskou lopatku, prostěradla, šití. Nakonec jsme museli na formální zdravotní kontrolu s pověstnou injekcí, po které jsme byli oprávněni napít se třeba vody z kaluže. Mohu potvrdit, pil jsem ji a nic se mi nepřihodilo. Jindy se mazák oholil do mého jídelního kastrolu a do toho mi nalili polévku. Tu jsem musel sníst. Nejnechutnější polévka mého života. Plavaly v ní vousy a mýdlo po holení. Také se mi nic nestalo. Jindy jsem v jídle viděl pohybující se bílé červíky. Hladový jsem je snědl i s masem a kolínky. Žádný problém. Ošetřovně šéfoval pouze jediný vojenský lékař. K ruce měl zástupce se zdravotnickým kurzem a to byl herec Čtvrtníček.

Dostal jsem papír a na něm bylo, že jsem se stal starším operátorem protitankové brigády. Dělostřelec.

Byl jsem zařazený na tzv. první prapor. Tam už na nás čekal velitel čety. Dva roky předtím jsme byli ještě se dvěma kamarády, z nichž jeden je dneska kněz, P. Pavel Veith, na audienci u kardinála Františka Tomáška. Ten nám věnoval drobné dárečky. Mezi nimi byly růžencové prstýnky, které přivezl z Vatikánu, požehnané přímo tehdejším velkolepým papežem Janem Pavlem II. Daly se také ale sehnat běžně. Nosili je mladí lidé, aby na sebe upozornili, že patří mezi věřící. Prstýnek od kardinála a tímto také od papeže jsem si dal na prst, aby mne doprovázel na vojně. No a ten velitel čety mě vzal za ruku a dotknul se prstýnku: To se na to podívejme, koho tu nemáme. Tak katolíka. Nepřítele socialistického lidu! Ve mně zarachotilo na sto hromů. Najednou ale nastavil on svoji ruku a na ní tentýž prstýnek: Vidím, že si budeme rozumět. Jinak jsem tvým velitelem, Míra Baroš a ničeho se neboj! Najednou jsem měl pocit jistoty, zázemí. Netrvalo ani týden, a o prstýnek jsem přišel. Po návratu z oběda si mne vyhlídnul cikán, věděl jsem, že patří k těm nejhorším, co tam jsou. Mladé vysloveně nesnášel. Dal mi dělat kliky a kopal do rukou, ale v protisměru, takže jsem okamžitě padal na hubu. Uviděl prstýnek a sebral mi ho. Štěstí mu nepřinesl. Rozrazil vejpůl lebku jednomu klukovi z mého nástupního ročníku. Byl jsem svědkem, jak ho odvádějí do kriminálu za ovací ostatních. Byl hrdina. Ti, co si prožili tvrdou šikanu, potom ji zase spláceli. Mnozí měli první a poslední příležitost v životě „být někým“. Kuchyň vedl plukovník, jemuž za ženou chodil absík a on mu polní lopatkou useknul ucho. To vůbec byly zjevy! Z dvou set vojáků mého nástupního ročníku nás jenom dvacet nebylo trestaných. Buď jsme byli z rodin nepřátelských tehdejšímu režimu, nebo další byli rockoví, punkoví muzikanti, další se aktivovali v Chartě, Jazzové sekci. Nastoupil se mnou chlap, už přes čtyřicet, který vyšel z kriminálu za vraždu, ale vojnu musel absolvovat. Dokonce někteří neuměli číst ani psát, podepisovali se třemi křížky. Až tam se naučili alespoň podepsat.

Druhý den nastal uragán! Měsíc přijímače před vojenskou přísahou. Učit se pochodovat, znát hodnosti. V plné polní, se

všemi krámy na sobě, co řinčely o sebe. Ztráceli jsme je, vraceli se pro ně a přitom do sebe naráželi. Padali. A do toho řev a jenom řev. Po dvou hodinách lítání jsme měli pět minut na zakouření. Nemínil jsem nikdy kouřit, ale to se nedalo, nevzít si první cigaretu a nekouřit. Pětiminutovka bez buzerace. Denně jsme naběhali kilometry. Já, stopěti kilogramový objekt menšího vzrůstu, jsem běžel, aby ne, když zezadu do nás bušili pěstmi, kopali. Nejoblíbenější bylo běžet s maskou na hubě. Před sebou zamlženo, dýchat se nedalo. Koho uviděli, že si ji nadzvednul, aby se nalapal vzduchu, toho zkopali. Pamatuji na jednoho kluka, měl veselé a upřímné oči. Kliďas. Ten už se jim jednou nezvednul. Padnul mrtvý. Jako když sestřelí vlaštovku. Dalšímu se podařilo utéci. Byl z Bratislavy a vydal se po kolejích s tím, že všechny vedou domů, k mámě, jak se později přiznal. Pěkně si to šlapal po kolejích, dokonce jiným směrem. Po dvou dnech ho kdosi udal a odvezli ho rovnou do Plzně, kde ho vyšetřili a s demencí poslali do civilu. Ten klučina totálně nechápal, to bylo na něm vidět. Ono to bylo i na mně prakticky poznat, že jsem nějak nesrovnaný. Jenomže já dělal, že všechno je fajn a v pohodě, usmíval se, a to jsem neměl. Pro staré a pro lampasáky jsem byl jejich starej dobrej voják Švejk, a i kdybych se šikovně pořezal žiletkou jako každý týden někdo, stejně by mne nepustili s papírama na hlavu do civilu. Komu by se smáli? Tímto stylem jsem přistupoval k životu před vojnou, na vojně a přistupuji dodnes. S tím jsem se narodil a snad i skonám. Kdo si vojnu prožil, určitě mi dá za pravdu, že ten bordel, co tam byl v malém, byl ve velkém v celém socialistickém Československu a je i dneska a bude v zemi naší, potažmo ve světě. Kdybychom vyléčili všechny smrtelné nemoci, tuhle se nám vyléčit nepodaří: zdravě vypadající idiocii. Jeden to vzal precizně a žiletkou si pořezal od vršku až dolů celou hruď, v rychlosti stihnul ještě menší hrudní naříznutí. Potom pět řezů na levém a pět na pravém zápěstí. Našli ho v krvi, že skrze ni ani neviděl.

Dva roky, to bylo 730 dnů života. Před večerkou si dva pokuřovali na záchodě. A jeden říká tomu druhému: Vidíš už máme tři dny za sebou. To máš za 727, to už uteče! Jeden starej seděl vedle a posrával si a slyšel to. Byla z toho hitovka. Ti dva to schytali. My vám dáme, že to uteče! Celou noc šňůrovali chodbu. To se z piksly rozházel mazlák, silně pěnivé mýdlo a hadicí se zalila chodba, až se voda dostávala do pokojů. A za hodinu to bude suchý! A znovu. Ti dva to nedělali sami, ostatní naběhli a celou noc

Jedno z prvních nařízení, co jsme museli splnit, bylo napsání dopisu. Domů, nejbližšímu příbuznému, do dětského domova, pěstounům, manželce. Kdo psát neuměl, tomu byl dopis předepsán a musel ho podepsat třemi křížky.

jim pomáhali. Noční škrabání brambor pro dva tisíce vojáků. To byl zážitek. Z brambory byla třetina.

Jedno z prvních nařízení, co jsme museli splnit, bylo napsání dopisu. Domů, nejbližšímu příbuznému, do dětského domova, pěstounům, manželce. Kdo psát neuměl, tomu byl dopis předepsán a musel ho podepsat třemi křížky. Měli jsme na něj pět minut. Na napsání obálky a adresy tři minuty. Kdo nepsal dost rychle, měl nařízeno, že stačí jenom pozdrav a že jsme v pořádku dojeli a datum přísahy. Dopisy jsme nesměli zalepit, aby je mohli zkontrolovat, že v nich není něco nepatřičného a že si nestěžujeme. Můj dopis zněl:

Ahoj! (Toto oslovení bylo nařízené.) Předem mého dopisu Vás co nejsrdečněji pozdravuji. Nevím, jak je u Vás, ale máme zde krásné počasí. Dojeli jsme kolem osmé hodiny ráno. Ihned jsem nastoupil u posádky, kde jsem dostal všechny osobní věci. Je toho hodně, že se v tom ještě nemohu vyznat. Ostříhán jsem ale k nepoznání. Teď máme výcvik, pak prý zde zůstávám a bude mi přidělena zbraň. Je to dost daleko, ale doufám, že na přísahu přijedete, bude 27. dubna v Boru u Tachova. Už se těším, zatím se učíme pochodovat. Prozatím musíme končit. Všichni se těšíme na všechny, kdo přijedou. Na dlouho se domů nedostaneme. Pavel. Dopis, doporučeně placený z rozpočtu armády, byl odeslaný v úterý 2. dubna 1985. To jsem nevěděl, že v ten samý den byl otevřený Palác kultury, protože jsme nedostali povolení přemýšlet.

Velitelem útvaru byl Josef Podhorec, kterému se říkalo žabák. On měl obličej tak podobný žábě, že ho snad musela někde u vody porodit. Koho potkal, toho seřval! Liboval si v tomto obyčeji. Přitom mu se škubaly rty a bylo vidět, že má radost, jak se ho druzí bojí. Později jsem ho poznal víc a šílenec byl, to bezesporu. S pistolí občas chodil střílet veverky. Doma měl granát a malému synovi se dostal do ruky a urval mu ji. Nedá mi nevzpomenout na dalšího lampasáka. Udělanej chlap s pivní zásobárnou v pupku. Jednou se rozrazily dveře a začal po mně hulákat československy: Heroť, já vás zatvořím. Nedostala sa mi Mlada fronta. Čo mam čítat! Heroť, vy puďte sedět, zatvořím vás, jo zatvořím! Seděl

jsem u svého stolečku, pokuřoval startky bez filtru a ukázal jsem mu na štos volných Mlado-front: Šéfe, dal jsem vám jich tam přesně tolik, kolik jsem měl dát. Že vám je někdo štípnul, za to já nemůžu. Kdy mám nastoupit? Kam? udiveně se mne zeptal. No do tý basy, já na to. Pochopíte to tady s roznášením novin? Když tak si projdeme raději trasu, kam co nosím. Budete to muset vzít za mne. A on: No takto som to ňemyslel, vždyť ma znáte. Já si je prečtu tady, lebo mi jich peť dajtě, voľakých novin, ať mám na sračku. Možem si jich vzať vjacero. Mladú frontu i to tu Rudé pravo! Od té doby občas přišel, poseděl, početl z novin a časopisů. O tomto veliteli bigošů s hodností prachmizernou se říkalo, že má bráchu, také lampasáka, jenomže s vysokou hodností, a to u Bundeshweru. Dokonce prý jsou spolu ve styku. To mi nedalo, abych se ho při jed-

nom společném sezení u mne nezeptal, co je na tom pravdy. Potvrdil mi to, netajil se s tím, dokonce jsem měl pocit, že je na bratra hrdej. A tak jsem se ho vyptával, jak to tam chodí, a on mi povídal: Taky bordel tam nemaji! My sa vidáme o každých Vánocích na drátech. Mám to domluvené. On slúži tady, jenom z druhej strany. Setkáváme sa s rodinami, vymeníme darčeky, fotky, šak vam prinesu bráchu ukazať! Druhý den mi celý veselý přinesl fotky. To vam Heroť poviem, oni o nás veďí všetko, my o nich hovno! A naše ty ony vozy a tanky to sú staré rachotiny, oproti jich technike! Keby k nečemu došlo, zašit sa, lebo by nás smetli! A odešel s radostí, že se mohl pochlubit a svěřit mi tajemství, kteréžto věděl každý.

Jednou jsme měli drátěným kartáčem čistit nějaké bévépéčko, bojový vůz pro pěchotu. Seškrabuji starý zelený nános a pod ním se objeví něco černého. Pokračoval jsem a nakonec se zjistilo, že to byl hákový kříž. Vozy se po válce jenom trochu upravily a přetřely na zeleno. Na hákový kříž se namalovala červená pěticípá hvězda a sloužil čtyřicet let a bez problémů.

Jindy zabloudil západoněmecký pilot a přistál přímo před okny štábu našeho útvaru. Byla neděle a ve službě bylo jenom pár lampasáků. Když jeden z nich uviděl přistát komfortní helikoptéru, myslel, že přiletěl přímo ministr obrany. S hrůzou napochodoval, aby ho uvítal. Když to viděl ten západní pilot, došlo mu, že přelítnul komunistické hranice, a okamžitě odletěl. Lampasáci to museli utajit, protože z toho by byla mezinárodní ostuda. A zřejmě pro obě strany.

Po návratu z vojny jsem byl chvíli skladníkem ve stavebninách v Moravských Budějovicích a v listopadu 1987 jsem odešel do Prahy. Absolvoval jsem kurz herectví a vystupoval jako lyžař na věhlasné Divadelní pouti na Střeleckém ostrově. Pracoval jsem jako technik kabelového připojení přenosových vozů u Československé televize na Kavčích horách. Tehdy v březnu 1990 jsme seděli s Karlem Hozou a dalšími z Letné v hospodě, bylo pozdě v noci. Půjdeme spát, budeš u mě na noc? řekl Karel. Já jsem ale měl náhle pocit, že musím navštívit ubohé, sdílet s nimi žalostného bytí. Člověk v ožralém stavu je všelijaký. Někdo se rve, zpívá, nemluví nebo dostane takový ten smutek za ty trpící, to byl můj případ: Jdu mezi ty bez přístřeší. Nemohu jinak. Noční tramvají jsem odjel na Hlavní nádraží, poseděl, pokecal, popil z lahváčů. Kolem páté ráno jsem tam potkal kluka, že narazil na holku, co právě přijela ze Slovenska a že nemá kde spát a shání pasáka. Klidně si ji nech, řekl mi. Dodnes vidím ty její smutné, vyděšené, bezmocné oči. Pomyslel jsem si, co bych tady s ní dělal, na vesnici. K ničemu by mi v tomto směru nebyla užitečná. Za statkem, kde se kdysi pásli koně a kozy, já budu pást a nabízet lidem holku ze Slovenska? Tím mi připomněla domov, sebral jsem se a zastavil se až v Želetavě, městě sýrů, kdysi Apetito, dneska Smetanito, je to od Martínkova kousek. V Želetavě zrovna ten den hrál Sváťa Karásek. Nevím, kdo po jeho vystoupení řekl: Běž nám vyjet nějakou básničku. Jako doplněk i k inspiraci tam máš popelnici a v ní krámy. Tak jsem na to vlítnul. A týkalo se to děvek, pasáků a všeho toho zavšivenýho divadla života, říkal jsem, co mě napadlo. Z popelnice jsem si všechen ten sajrajt sypal na hlavu. Bylo vidět, že na Sváťu to bylo, a to je co říct, hodně těžký. Když jsem slezl z jeviště, o zeď tam stál opřený Londýn a přišel ke mně a podal mi ruku: Děkuju ti, vrátilo mě to do období, kdy

jsme takhle řádili s Aktuálama. To byla pro mne čest, Londýna si moc vážím a teďka toto. Za pár dnů mi volal Skalák, jestli s nima nechci vystupovat, s Heverem, zařádit si, jako v Želetavě. Hrát nemusíš, to hrajeme my dva s Londýnem. Popelnici máš, no tak ji naložíme a můžeš vyvádět! Tak jsem to vzal. Předtím měli jedno vystoupení, druhé bylo už se mnou, na festivalu u Magora. Jestli se zazpívala jedna sloka, to bylo všechno. Začal jsem skákat do rytmu a skákat a skákat a propadl jsem se pódiem. Vzpříčil jsem instinktivně ruce, takže jsem se nepropadnul celý. Začali to mé otylé tělo vytahovat, tři z vršku, další tři zespodu. Lidé řvali. Tak to bylo první vystoupení, první předzvěst dalších a dalších šílenství s Heverem and Vazelínou Bandem.

V kapele jsem ženská pro všechno. I zpěvák. Doposud ale ještě neznám texty. Využívám pozdního nástupu, až to někdo předzpívá, potom už to jenom zopakuju. Později, ale přece. Beztak nesmím zpívat čistě a libozvučně. Skalák řekl: Čistě zpívat umí každej blbec, ale falešně, to je umění, to je ten pravej kumšt. Držím se jeho slov a docela mi vyhovují. Vůbec necvičíme, pouze dvě hodiny cca týden před vystoupením. To i šlape. Jenomže když dojde na první veřejnou produkci, je s náma konec. Není nikoho, kdo by nastoupil přesně. Třeba jsme si krásně na zkoušce zahráli Mozarta na konve a v Trutnově bylo všechno o 180 stupňů naopak. A věřím, že kdyby to bylo zahrané precizně, lidi by odešli. Na popelnici hraju čímkoliv, co se namane. Naposledy jsem totálně dodělal polovzrostlejší panenku. Mám různý kovový pancerfausty, mřížky, paličky, dřeva, krámy a těma bouchám. Potom hodně improvizuji, takže všechno je pokaždé jinak. V jedné písni se také peru s plukovníkem BIS ve výslužbě Stárkem, který je oblečen do stejného policejního mundúru, jako ti na Národní před roky. Také házím ze jdoucí míchačky rohlíky do lidí a samozřejmě připravené hadry. Na konci vystoupení jen křičím s ostatními: Bez práce nejsou koláče. Londýn rozbíjí palicí skříň, kovář, ostaně jako po celou produkci, kove kovadlinou, Stárek točí policejní sirénou a moc ho to baví, to je vidět, kdežto Skalák fukarem rozprašuje peří, hodně peří. A publikum po nás hází zpátky rohlíky a hadry a my zase po nich a neustále dokola se křičí Bez práce nejsou koláče, než vše zakončí Internacionála. Najdou se i nechápavci, ale těch je poskromnu. Závěrečný aplaus je větší, než má nějaká superhvězda, neb takových můžou vidět dnes a denně, kam se zahledí, kdežto takovej brajgl Hever and Vazelína, to nikdy a nikde.

Jirás kova 85

Emil Hakl

Emil Hakl 10. 12. 2007 v hospodě U Vyndanejch (den popisovaný v ukázce). Foto Michal Šanda

Pravidla směšného chování

Emil Hakl se narodil 25. 3. 1958 v Praze. Vystudoval gymnázium Na Pražačce a konzervatoř Jaroslava Ježka. Pracoval jako skladník, strojník čerpací stanice, zvukař na Barrandově a knihovník v Klementinu. Od roku 1995 působil jako textař a grafik v řadě reklamních agentur, byl redaktorem literárního obtýdeníku Tvar, naposled byl editorem v měsíčníku Time in (2008). Žije v Praze. Do světa literatury vstoupil básnickými sbírkami Rozpojená slova (Mladá fronta, Praha 1991) a Zkušební trylky z Marsu (Cherm, Praha 2000). Následovala kniha povídek Konec světa (Argo, Praha 2001), román Intimní schránka Sabriny Black (Argo, Praha 2002), novela O rodičích a dětech (Argo, Praha 2002), povídky O létajících objektech (Argo, Praha 2004) a konečně román Let čarodějnice (Argo, Praha 2008). V loňském roce podle Haklovy předlohy natočil režisér Vladimír Michálek film O rodičích a dětech.

Jirásková 85

„Co mám rád?“ „Bejt sám.“ „Já to nenávidim! Vod svejch šestnácti jsem v jednom kuse sám! Nenávidim samotu!“ Kroky nás vedou Bořivojkou, zaťatou v prudkém svahu. Činžáky vydechují pach myšiny, piva a starých léků. Procházíme čarovným územím, kde vznikají a zanikají hostince, nálevny a jiné začouzené díry s rychlostí přímo závratnou. „Znals Frantu?“ říkám. „Kterýho?“ „Rohlíčka, Roubka, Piroháčka, Paška... Jak se, kurva, menoval? Točil pivo támhle v Jeskyňce, František, Fanda...“

Ukázka.

8.

Během další návštěvy mi doktor Puchvaldek oznamuje, že je čas připravit se. Dva, nejvýš tři dny. Vědomí vykazuje nulovou činnost, je řádově týdny neaktivní. Necítí, neuvědomuje si, neví. Tělo ještě existuje, ale pan doktor prakticky už ne. Přesto mi doporučuje, abych byl přítomen, až to přijde. Je přesvědčen, že to má smysl. Slibuje, že mi s předstihem zavolají.

Hledím mu na límec a kývu.

Vracím se k otcovu lůžku, sedám na místo.

„Co mě udivuje,“ huhňám, „že poslední dobou beru na milost i ty nejprovařenější MiGy-31 a F-14, protože jak je vyřazujou, stávaj se z nich zase zpátky legendy. Objevujou se starý fotky z testů, rozebraný draky, detaily konstrukčních prvků. Najednou je vidět, jak tyhle surový tažný zvířata vznikaly. Všecko to nese stopy věčnejch omylů. Je to rachota, než se vychytá únik paliva, sklony k požáru, pumpáže, třepetání ploch. Než to dostane tah a výdrž, aby to nezhaslo někde nad Damaškem. A aby to pak umělo fofrem zmizet. Je to drahá sranda – řízení po vlákně, salta na místě, kobry, supercruising, přilbový zaměřovače, inteligentní munice, všecko stealth a všecko furt málo.“

Tatík jemňounce pochrochtává, čelist mu visí. Vypadá, jako by byl z pryže.

„Mě na tom fascinuje ten předem prohranej boj s časem, víš,“ šeptám. „Fakt, že většina prototypů je zastaralá už ve chvíli, kdy se teprve stavěj výrobní linky.“

Kradmo se dotknu jeho ruky. Je studená. Někde tu visí cedule, že se návštěvy žádají, aby se nedotýkaly pacientů. Puchvaldek to naopak propaguje, tak se v tom vyznej.

„Možná si řikáš, že jsem se za těch padesát let nikam neposunul,“ šeptám, „no možná ne. Co je mi divný – každý Vánoce rozdám hafo dárků a sám dostanu jeden dva. K narozeninám mi blahopřejou akorát dvě stalkerky, co mě pronásledujou celoročně, a tim to hasne. Ségra si nevzpomene, já na její narozky taky ne. Ostatně ani nevim, kterej den ses narodil ty. A jsem si jistej, že ty mý datum taky neznáš.“

MUDr. Puchvaldek z dálky přikyvuje. Vzdělaný, podle kastrolu ostříhaný vlkodlak. Podivuhodný ušatý filous. Lokální mandarín, zjevně závislý na něčem tady. Možná se rád vyhřívá v paprscích kolabujících hvězd. Je toho příznivcem.

„Nelituju se, chápeš,“ šeptám. „Jenom v sobě nemám vstřícnost k lidem, a je to částečně i tvoje chyba. Nenaučils mě to. Jak bys moh, když to v sobě sám nemáš. Jsem unikavej, lineárně kámošovitej, kašovitej, egocentrickej. Ale nestěžuju si, někdo se vždycky najde, kdo si se mnou dá koncem tejdne pár drinků, Michal, Vláďa, Šumák, Honza Kment, Žížala. Nikoho z nich neznáš, mý kámoši tě nikdy nezajímali.“

Nemocniční sestra mi přináší na tácu hrnek s čajem, aby mi nevyprahlo. Odříkám děkovnou formuli a polykám Puchvaldkův nálev chutnající chlorem, sacharinem a vůbec nějakou chemií.

„Pak se vracim domu přes Jiřák,“ brblám, „je půl druhý, Plečnik se tyčí proti Měsíci a mně je fajn. Uvědomuju si, že jsem čim dál víc mimo souvislost. Že zmizim, aniž by po mně co zustalo. Nádobí meju, luxuju, občas si zapíchám, občas si koupim v H&M za dva litry džíny. Akorát pak na denním světle zjistim, že tuhle barvu nosej výhradně ucouraný prdelatý čtyřicátnice.“

Kladu prázdný hrnek na podlahu, jinde není místo.

„Ale jsem volnej,“ drmolím. „Můžu si dát kdykoliv nohu za krk. Většina lidí kolem mě chcípe únavou, a já kolikrát ve všední den ležim v posteli a čtu si. Netěší mě to, ale to mě neomlouvá. Viděl jsem všechno pachtění i vše, co se prospěšného

koná, a jak při tom jeden na druhého žárlí, Starej zákon je sbírka militantních pouček stran dodržování hygieny a demonstrace nízkejch pudů, ohled k druhýmu nulovej, nadstavba žádná. Hlupák skládá ruce do klína a užírá se, ale lepší je špetička odpočinku než hrstě plné pachtění. Nic, tati, musim jít. Ničeho se neboj, buď v klidu a spi."

Tatík otevírá oči. Napřed jedno, pak druhé. Zírá před sebe. Jeví snahu dát si dohromady, co vidí, to jest omítku, s pozorovatelem v sobě, to jest s nějakým člověkem.

Vstávám, abych byl v jeho zorném poli. Podle Puchvaldka je to na draka, stejně mě nepozná. Přibližuji svůj obličej k jeho. Poulí na mě bulvy. Cítím, jak mi po zádech jede vlna husí kůže. Jak se mi ježí vlasy.

„Proch mám prochimtě chpát," huhlá, „když už chpim tchi neděle nebo jach dlouho?"

Nenacházím odpověď.

„Mách teď ňáchou ženchkou?" ptá se.

„Cože?"

„Ptám che, jechtli mách ňákou ženskou," šišlá namáhavě do hadice.

„Teď ne," povídám.

„Tach si ňákou sežeň, ať nejchi chám."

„Zkusim to."

„A vemte mě pak něhdy chebou k moři."

„K moři?"

„Jo."

„Tak jo."

„Chci vychypat do moře, jedno do jachýho. Rozumích, cho ti hykám?"

„Rozumim," říkám.

„Tak ahoj, chmm," chrčí a zavírá víčka.

Čekám deset minut, půl hodiny, ale otec už je zase off.

9.

Doma otevírám poštu: VČERA JSEM BYL NA RYBÁCH, MICHAL Š., píše Michal Š.

KDE? ptám se.

NA ORLÍKU, odepisuje hned, taky u toho sedí dnem i nocí. JEDNOU ZA ROK SE MUSIM VYPRAVIT NA OKOUNY, JINAK BY SE MI STEJSKALO. NECHCEŠ JÍT ZEJTRA NA PIVO? V PŮL 4 NA JIŘÁKU?

BUDU TAM, odpovídám, polykám stilnox, odebírám se na lůžko, po probuzení zapínám mobil, žádný nepřijatý hovor.

Za deset čtyři se blížím ke kostelu. Už z dálky vidím neposedného rozježeného mlcha, jak pochoduje kolem dokola okrasné túje. Vítáme se a míříme volným krokem k hřebeni, za kterým se poklidné Vinohrady lámou v Žižkov nejhrubšího zrna.

Stojíme v Krásově ulici před restaurací U Vyndanejch. Těstoviny, rizoto, biftek, slibuje křída na tabuli, ale je to jen přátelská lež. Mají než utopence, čepují bolehlav svijany a otevírají většinou později, než je psáno.

Tak je i dnes. Průčelí je zataraseno mříží. Vracíme se do Kubelíkovy, zahýbáme do Ježkovy, procházíme Bořivojovou, stoupáme Chvalovou. Přes chodník je nasázena série psích bobků, přestříkaných zářivě modrou metalízou. Michal vytahuje foťáček a cvaká. Entuziasmus je jeho stěžejní vlastnost. Nepřetržitá radostná soda, ber kde ber.

Opakujeme okruh.

„Všichni známí teď v jednom kuse jezděj do New Yorku," říkám, abych něco řekl.

„Kdo třeba?"

„Lidi z jedný party, co se schází jednou za čas."

„Já nikdy v žádný partě nebyl."

„Tohle je spíš vzájemně podpůrnej spolek depresivních sociopatů."

„A proč ti vadí, že jezděj do New Yorku?"

„Nevadí mi to, já akorát trnu, kdy je tam napadne hodit kotvu nafurt."

„Co tam dělaj?"

„Jeden leží ve sklepě, čte Havlovy deníky a jí müsli tyčinky, druhej hulí a fotí mosty, třetí je molekulární biolog, má byt v sedmatřicátym patře mrakodrapu a nezastaví se, má ženu a dvě děti."

„Vykadit se v sedmatřicátým patře bych jednou chtěl! To musí bejt lepší zážitek než srát na Milešovce."

„Na Milešovce jsem se byl podivat v srpnu 99 na zatmění slunce, a co bys řek?"

„Byla mlha, žes neviděl vlastní nohy."

„Jak to víš?"

„Já tam byl taky tenkrát, celý zatmění jsem proseděl v umaštěnym bistru s vysokohorskou přirážkou, Řídkej grog z tresti a chlupy z kocoura v polívce z prášku. S kyms tam byl?"

„S Igorem, s Ludvou, s Vaškem a s Hankou," říkám.

„Já tam byl sám."

„Však to tak máš rád, ne?"

„Co mám rád?"

„Bejt sám."

„Já to nenávidim! Vod svejch šestnácti jsem v jednom kuse sám! Nenávidim samotu!"

Kroky nás vedou Bořivojkou, zaťatou v prudkém svahu. Činžáky vydechují pach myšiny, piva a starých léků. Procházíme čarovným územím, kde vznikají a zanikají hostince, nálevny a jiné začouzené díry s rychlostí přímo závratnou.

„Znals Frantu?" říkám.

„Kterýho?"

„Rohlíčka, Roubka, Piroháčka, Paška... Jak se, kurva, menoval? Točil pivo támhle v Jeskyňce, František, Fanda..."

„Tam jsem nikdy nebyl."

„Vo nic jsi nepřišel."

Nahlížíme do Krásovky, pořád nic.

„Parožek!" křičím v Kubelíkově. „Padesátiletej chachar, vlasy do půl zad, Kladeňák. Jenže se do toho svýho Kladna nedostal třeba čtvrt roku, přetahoval zavíračky a nestálo mu za to honit noční autobus. A tak tam i spal, měl vzadu na betonu vedle prázdnejch štěňat molitan. Jednou tam náhodou zabloudila jistá Saša a von si s ní celej večer pinkal přes pípu pouťovym balón-

Jirásková 85

Stojím nad otcovou tělesnou schránkou. V mozkovně mi bublají nesmyslná slova. Oremus, helix, hoax, konvex, pax. Vítejte v Neru! Are you sure? One, two, check, kss, kss. Jestli mě vnímáš, ničeho se neboj. Di klidně dál. Pokračuj. Realita je napětí mezi pozorujícím a pozorovaným, kdo to mohl napsat, netuším. Ale je to tak. Jestli mě vnímáš, nezlob se, že nic necejtim. Vono to se mnou sekne až tak pozejtří. Je to jenom v hlavě, nebo i mimo hlavu? Promiň, budu muset jít. Doktor čeká na chodbě, pošuk jeden.

kem, zatimco hosti kapali žízní. Franta Parožek! Poctivě zbořená duše! Jindy mu tam přišli skejťáci s holkama, von je nalil kořalkou, svlík se do trenek a tančil těm jejich holkám u tyče."

„Kde vzal tyč?"

„Zapích kus trubky do stojanu vod vánočního stromku, zapnul magič a tančil, až ty holky uhranul. Nasraný skejťáci vypadli a holky tam nechali. Byly v transu, moh si s nima dělat, co chtěl. A von dal každý pusu na tvář a poslal je domu."

„Nejrozumnější, co se dá s ženskou udělat."

Po kočičích hlavách se šplhá vzhůru stříbřitý vůz.

„Tenhle auťák bych chtěl mít!" křičí můj souputník, ztrácí krok, zakopne, brnkne o kámen, povyskočí. „Porsche! Eště ten samej den bych ho prodal! Protože mně stačí k přesunům kolo. Což mi připomíná, že mě už dva roky lákáš na cyklovýlet k pramenům Rokytky."

„Třeba koncem příštího tejdne?" říkám to, co vždycky.

„Jsou tam kořeny?"

„Sem tam ňáký budou."

„Tak si vezmu přilbu, stejně bych si ji vzal. Já spíš přemejšlím eště vo ňákejch chráničích holení, vzhledem k mejm častejm pádům. Co mám to nový kolo horský, možná by bylo na místě jezdit v ňákejch komplexních chráničích."

„Vypadal bys jak příšera vod Gigera."

„Ať."

„Taky jsem tuhle zatoužil po helmě, vlezu do krámu a vidim na polici jednu krásně holou skořepinu, jenom takovej čuplík, žádný ty dračí žebra. Prodavač ale řek, že ta je jenom pro sjezdaře, tak jsem si koupil klasickou. Kdyby mi nebyla malá, byla by dobrá."

„Zkusils vzadu to poštelovátko?"

„Jo, je malá."

„Potom mi nezbejvá než zakroutit hlavou, jak to, že si někdo dokáže koupit malou helmu. Tak ji reklamuj."

„Byl bych za vola."

„Tomu se stejně nevyhneš. Minulej čtvrtek jsem si zase jednou nahlásil dovolenou, že vyrazim do Kostomlat a tam vodtuď frr na kole na štiky. A kulébr, pršelo! Déšť mi letos pokazil i dlouho plánovanej vejlet na kačenky."

Obcházíme plechový přepravník. Zčistajasna se do něho vevalí rourou ze střechy dávka cihlové drti a prachu. Huch, buch. Ocitáme se uprostřed hustého mračna.

„Tak rychle, jak se bořej a stavěj zdi u nás," plive cement Michal Š., „se neboř a nestavěj nikde jinde! Zbořit a nechat zbořený, prosim, klidně. Ale takovýhle pinožení, takovýhle mrdání, to neni než u nás v Evropě!"

„No," vytřepávám košili. „Jeden měsíc je naproti v baráku večerka, druhej T-mobile, třetí lékárna, pak je tam půl roku něco, co se menuje Šalamar, mezitim to pokaždý rozmlátěj sbíječkou, přestavěj, někdo do toho znova investuje. Teď je tam Vojenská literatura, ta se zatim drží."

„Pitomců je dost."

„Můžem ale tvrdit, že my k nim nepatříme?"

„Můžeme tvrdit, že máme jiný zájmy než bitvu vo Stalingrad."

„Ty třeba fakt chodíš na ryby?"

„A jak rád! Stojim poštípanej vod hovad v kopřivách, leze na mě angína, mám chuť na pivo, mám hlad, potim se, trhám vlasce, líčim rousnice a čekám, jestli si mě žoužel všimne."

„Směj se v květnu lovit?"

„Na to jim seru! Já stejně skoro nikdy žádnýho nechytim. Někde píšou, že jsou hájený od března do června, jinde se zapřísahaj, že okoun neni hájenej vůbec."

Snažím se nemyslet na ten otcův život, co se tak příšerně podobá mému. Respektive naopak. Jenže co když se on teď pokouší myslet nějakým zadním, nouzovým způsobem na mě? Co když má Puchvaldek recht? Co

když tam mám sedět a žmoulat mu ploutev? Jaké to je, vězet v troskách havarované biomašiny? Když se rozum třese v chladnoucím kokpitu lebky a nechce se mu ven? Do mrazu, do nicoty?

Dlažební kostky vyhlížejí jako špalky hovězího. Žilnaté, lojovité. Ulice je plná neblahých znamení. Umlácený pes v popelnici, postřílení holubi. Středem vozovky kulhá na zdřevěnělých nohách sjetá šestnáctka. Jektá děsem a prchá před kýmsi, koho vidí jen ona. Obrysy předmětů jsou oblity nevlídnou aurou. V mezerách dláždění raší černá tráva.

„Vokoun má na muj vkus moc kostí," říkám.

„Ten právě žádný nemá, žádný kosti," dí Michal Š., „to je čistý maso."

„Tak byl možná kostnatej jenom ten muj."

„Možná. Co se děje?"

„Co by se dělo?"

„Vypadáš, jako by se něco dělo."

Něco se děje, ale nemám ánunk, co. Je mi, jako bych hleděl z nitra skleněné koule, odkud není úniku. Leda tu kouli rozbít.

„Nic, dobrý," říkám, „přechodná malátnost. Mluvils vo ňákejch kačenkách?"

„Kačenka česká, výjimečně chutná jarní houba."

„Kde roste?"

„Pod mezí u rybníka v Nadějkově, lokalita mezi Prčicí a Táborem. Kolegyně z Divadelního ústavu z nich dělá skvělej nákyp. Podusí je na smetaně a pak dává palačinku, houby, palačinku, houby, palačinku, sejra a zapeče to."

„To nemusí bejt špatný."

„A taky neni! Druhá věc, která je na týhle ženský zajímavá, je, že dostane epileptickej záchvat pokaždý, když žehlí kostkovaný košile. Její muž je pod vlivem svý matky, která mu je kupuje, nosí pořád. Tak vona žehlí, kroutí jí to páteř a řiká: Jaroušku, mně de zas hlava do vrtule, a von řiká: Tak si vem prosimtě prášek a vydrž to, když jdem s mámou na večeři! Na facebooku má tenhleten chlap profil jménem Záškodník."

„Na facebooku vede ňákej ťulpas mym jménem debatu," říkám. „Věší tam fotky mý huby, nevim, kde je bere. Bojim se už kvuli tomu mezi lidi, poněvadž jak někdo zmíní facebook, zrudnu a všem je to jasný."

„S tim bych, bejt tebou, něco dělal."

„Co ale."

„Dementuj to."

„To bych se tam musel přihlásit, což nechci."

„Všechny drtí krize, akorát psychopati sršej kreativitou."

„Tohle neni psychopat, spíš ňouma."

„Ty to sleduješ, jo?"

„Známý to sledujou a pak chtěj se mnou vo mejch výrocích polemizovat. Nevěřej, že to nejsem já."

„Tak je to pak jako s tou helmou tvojí – s tim nehneš."

Znovu míjíme roh Krásovky. Číšník či jak ho nazvat se zrovna hmoždí s otevíráním mříže. Železo skřípne a bouchne, je otevřeno.

Co dělat. Jdeme tam, ač se nám do té jeho vykalené čudírny ani trochu nechce. Rádi bychom ještě kolovali, dva tři okruhy aspoň. Jdeme však. Ťukat sklem o sklo, vést furiantské řeči. Vzájemně si předvádět odrbané plechové slepičky svých životů. Natahovat klíč a přihlížet, jak zobou.

10.

Probouzím se, sahám po mobilu. Čtyři ztracená volání, neznámé číslo. Mezi druhou a půl třetí. Plus dva záznamy v hlasové schránce. První volající mlčí, další zavěšuje.

Doktor Puchvaldek přijímá můj telefonát v 8.06.

„Je mi líto," povídá, „ale musím vám oznámit, že váš pan otec dnes v noci zemřel," říká. „Nemohli jsme se vám dovolat."

„Ano," říkám, „ano, přijedu. Ano."

MUDr. se mě ujímá, vede mě ke dveřím.

Stojím nad otcovou tělesnou schránkou. V mozkovně mi bublají nesmyslná slova. Oremus, helix, hoax, konvex, pax. Vítejte v Neru! Are you sure? One, two, check, kss, kss. Jestli mě vnímáš, ničeho se neboj. Di klidně dál. Pokračuj. Realita je napětí mezi pozorujícím a pozorovaným, kdo to mohl napsat, netuším. Ale je to tak. Jestli mě vnímáš, nezlob se, že nic necejtim. Vono to se mnou sekne až tak pozejtří. Je to jenom v hlavě, nebo i mimo hlavu? Promiň, budu muset jít. Doktor čeká na chodbě, pošuk jeden. Tak se měj.

Jedu domů, zouvám se, vcházím do kuchyně, stavím vodu na kafe, sypu do džezvy tři lžičky, nechávám zpěnit. Držím džezvu nad plamenem přes utěrku za pahýlek držáku, jenž se onehdy ulomil. Stačilo by, koukám, uříznout kus vařečky, kápnout vteřiňák, vrazit to tam a bylo by. Nemusel bych si pálit prsty.

Beru vařečku, multitool, prstolep a jdu na to.

Pyšně hledím na dokonané dílo.

Na polici leží diktafon. Sfouknu z něj prach, zapnu. Nic. Jdu do trafiky koupit tužkové baterie, narachtám je do přístroje a znovu tisknu tlačítko.

„Kdo teda hrál Schimanskýho?" ptá se můj rozpláclý, uhuhňaný hlas.

„Takovej film neznám," praví hlas mého otce.

„To neni film, to je seriál," na to já. „Policie Duisburg, Christian Thanner, přístavní jeřáby, doky, dyť víš, Schimi v parkeru."

„Harald Reinl?"

„Kdepak."

„Už vim, byl to Götz. Akorát nevim, jestli to je jméno nebo příjmení."

„Taky nevim," hňukám ze záznamu. „Tak mi eště řekni, kdo hrál hlavní ženskou figuru v $8^1/_2$."

Chrastění, dlouhé chrastění.

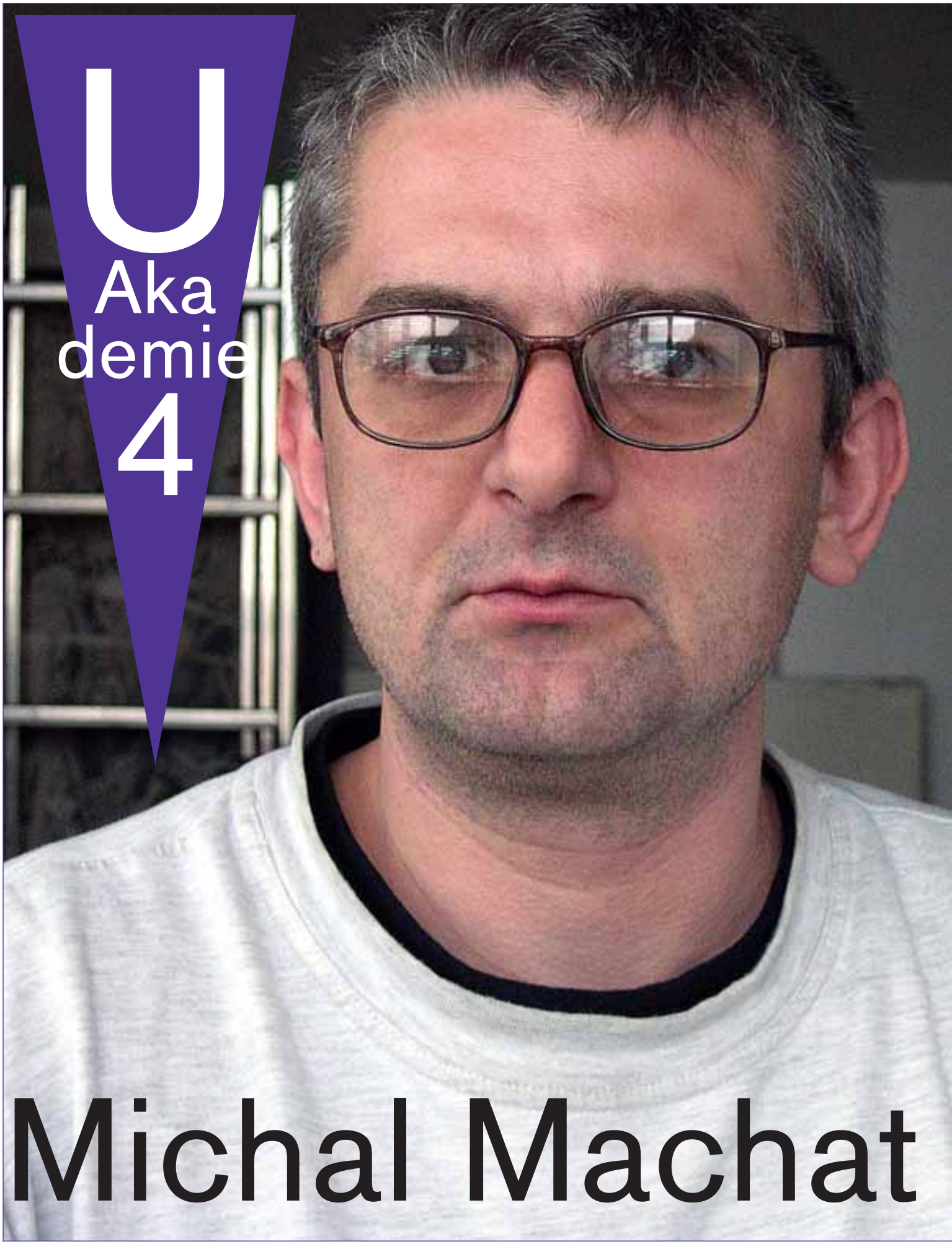

U Akademie 4

Michal Machat

Michal Machat se narodil roku 1963 v Praze. Vystudoval SUŠ V. Hollara a Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze (ateliér Skla, prof. S. Libenský). Sám coby pedagog působil na americké Pilchuck Glass School ve Stanwoodu a na Střední uměleckoprůmyslové škole sklářské v Železném Brodě. Věnuje se kresbě, malbě, počítačové grafice a pracuje se sklem. V roce 1992 vzbudila mediální poprask společná výstava Michala Machata s Martinem Velíškem ve znojemském Domě umění, když po protestech církevních hodnostářů musely být obrazy zahaleny bílými lajntuchy. Od té doby připravil Machat třicet samostatných výstav a účastnil se řady výstav kolektivních. Z posledních let např.: 2004 Slepičí program, Galerie Lazarská, Praha (společně s Ivanou Šrámkovou); 2005 Konfigurace, Galerie Scarabeus, Praha (společně s Tomášem Perglerem); 2006 Počítačová malba, Galerie Gambit, Praha; 2007 Příčný osev, Muzeum a Pojizerská galerie Semily; 2008 Počítačová malba, Naivní divadlo Liberec. Zastoupen je ve sbírkách: Muzeum umění ve Žďáru nad Sázavou; Museum of Decorative Arts, Paříž; Corning Museum of Glass, Corning, USA; Victoria and Albert Museum, Londýn; Uměleckoprůmyslové museum v Praze; Severočeské muzeum v Liberci; Hokkaido Museum of Modern Art, Sapporo; National Gallery, Melbourne; Východočeské muzeum v Pardubicích; Frauenau Glass Museum, Frauenau; Muzeum Lemberk, Jablonné v Podještědí; Glasmuseum, Coesfeld; Muzeum a Pojizerská galerie Semily.

U
Ak
den
4

Blíž k Bohu VII

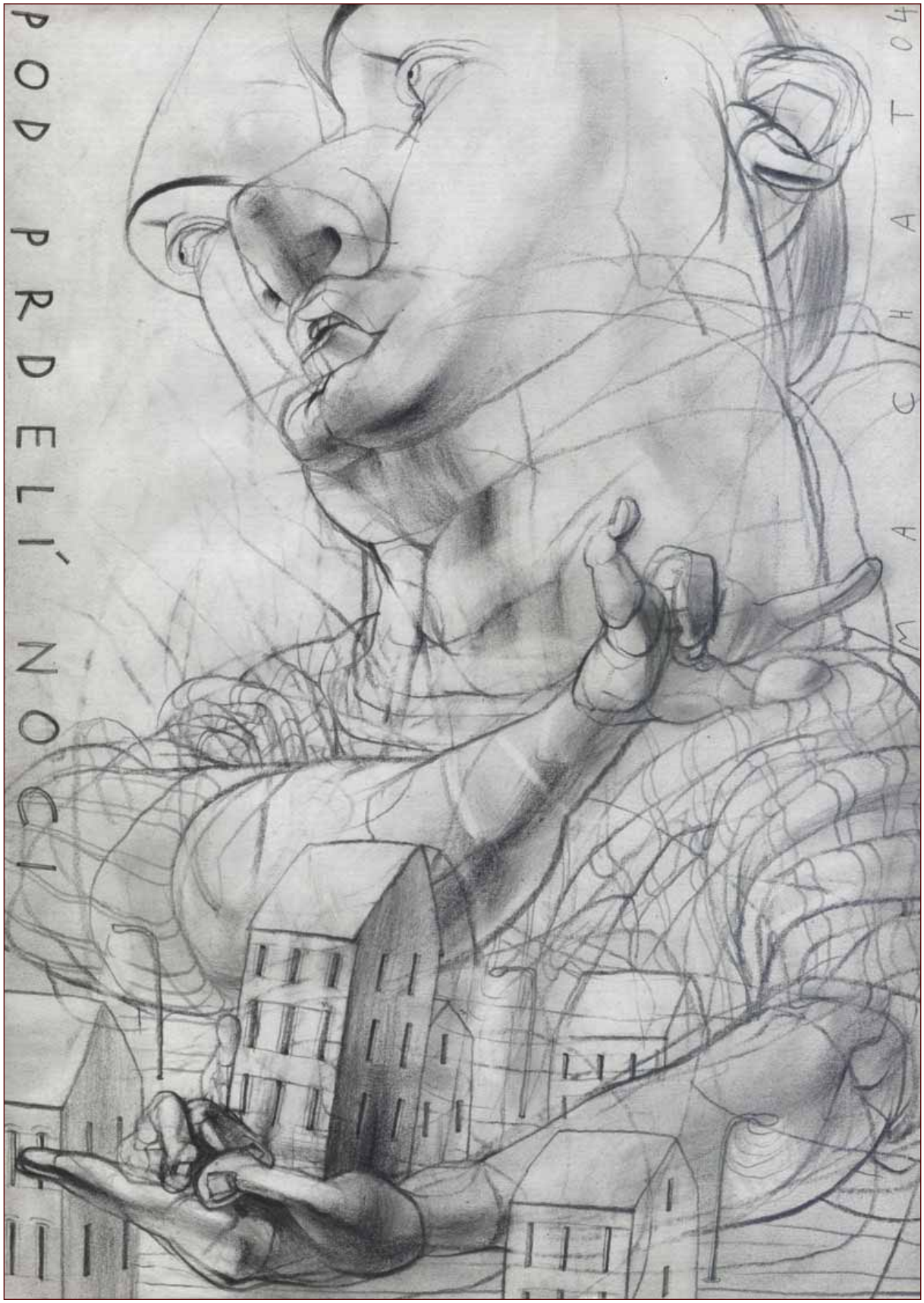

Zbabělost

U
Ak
den
4

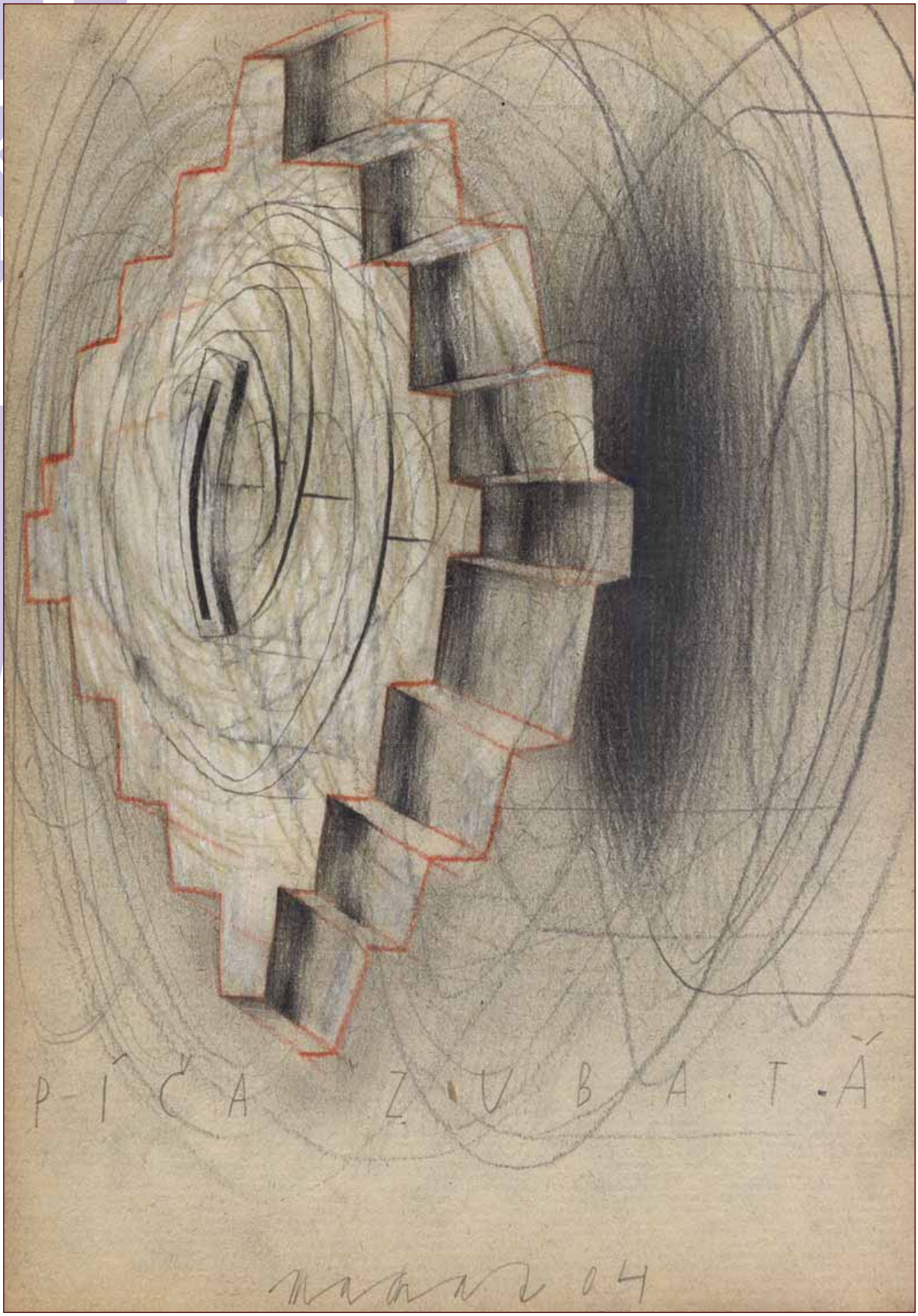

Lodivodi

U
Ak
den
4

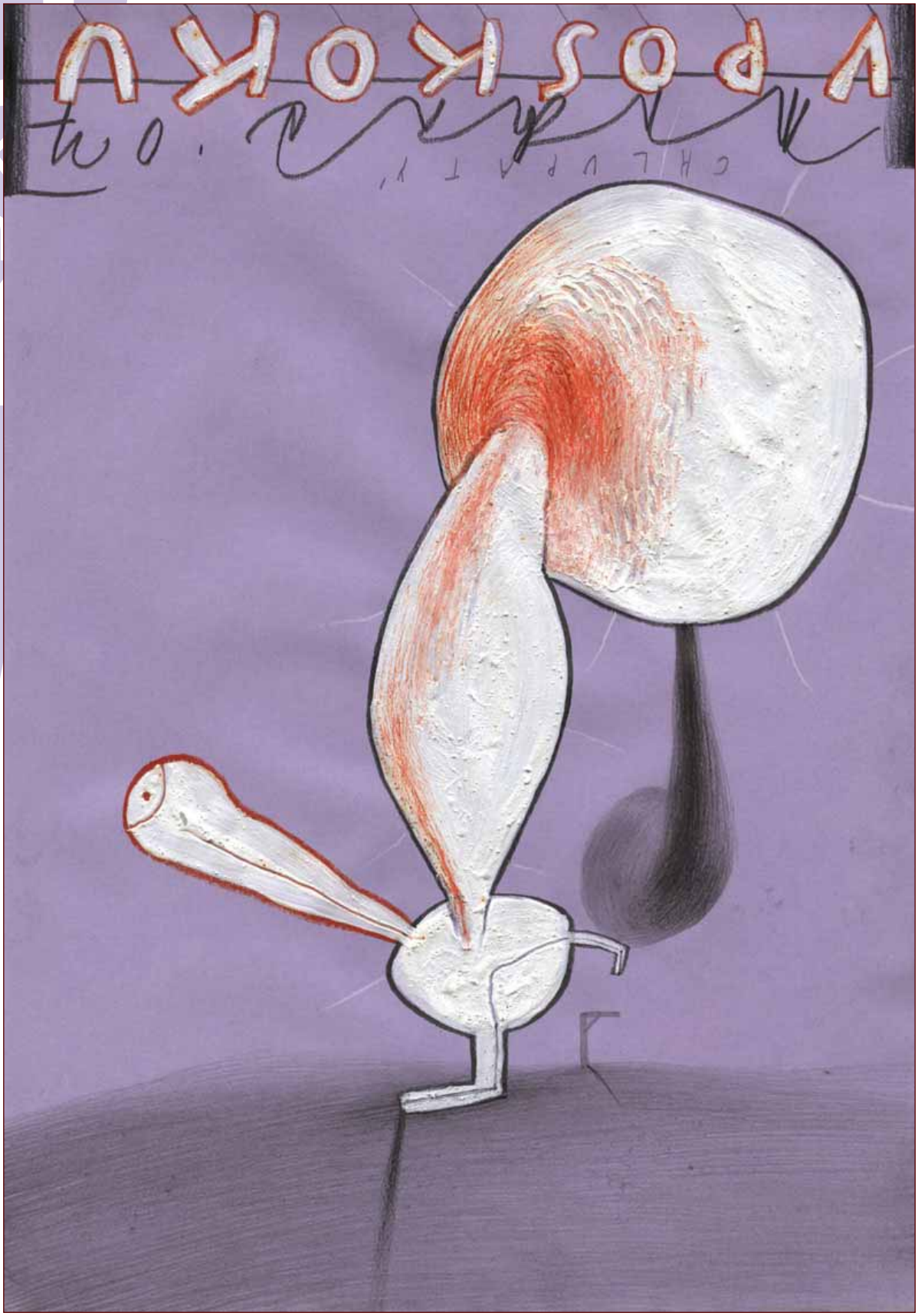

V poskoku

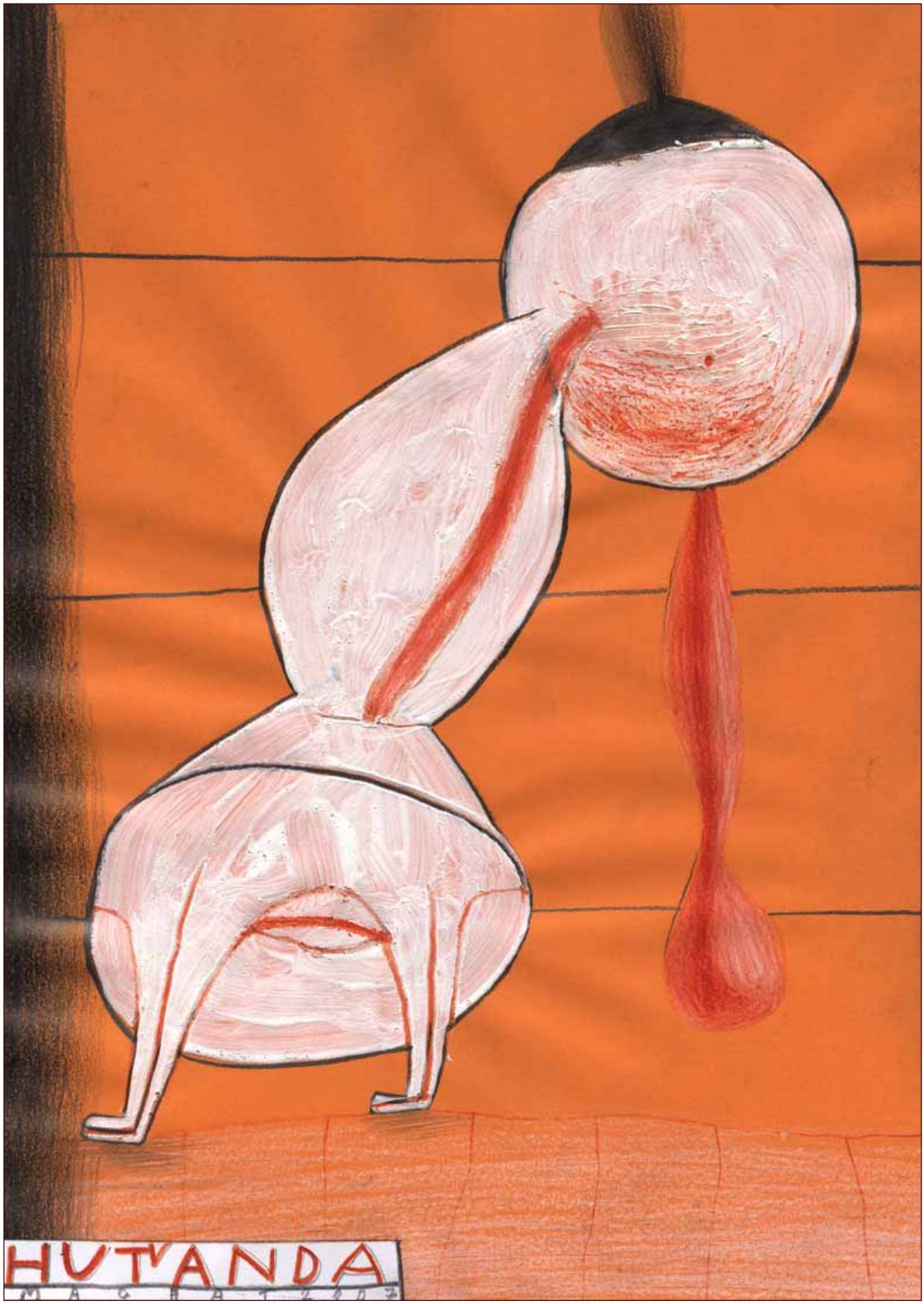

Huťanda

U
Ak
den
4

Červánky III

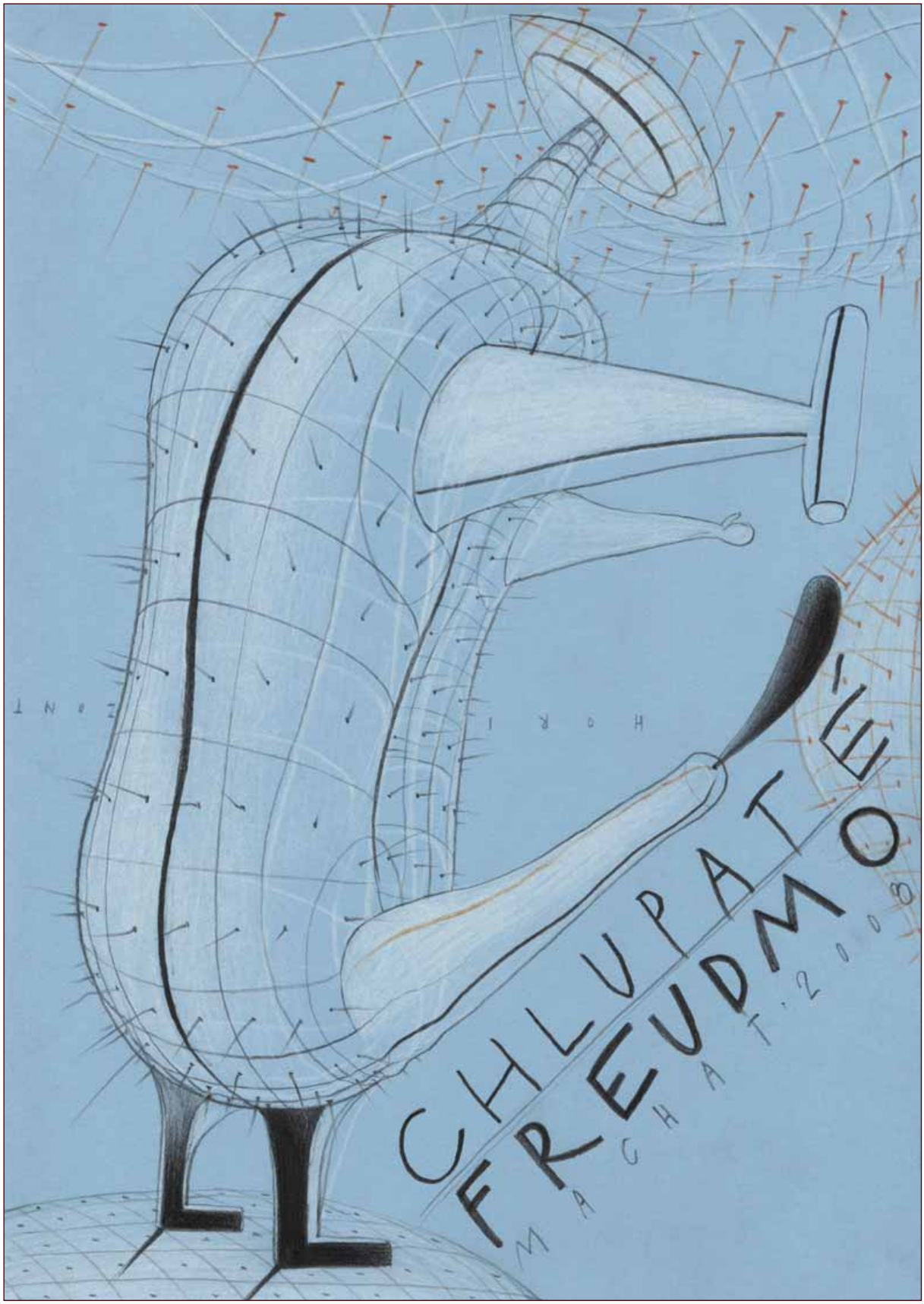

Chlupaté Freudmo

U
Ak
den
4

Svébytně s nádorem

Slzy

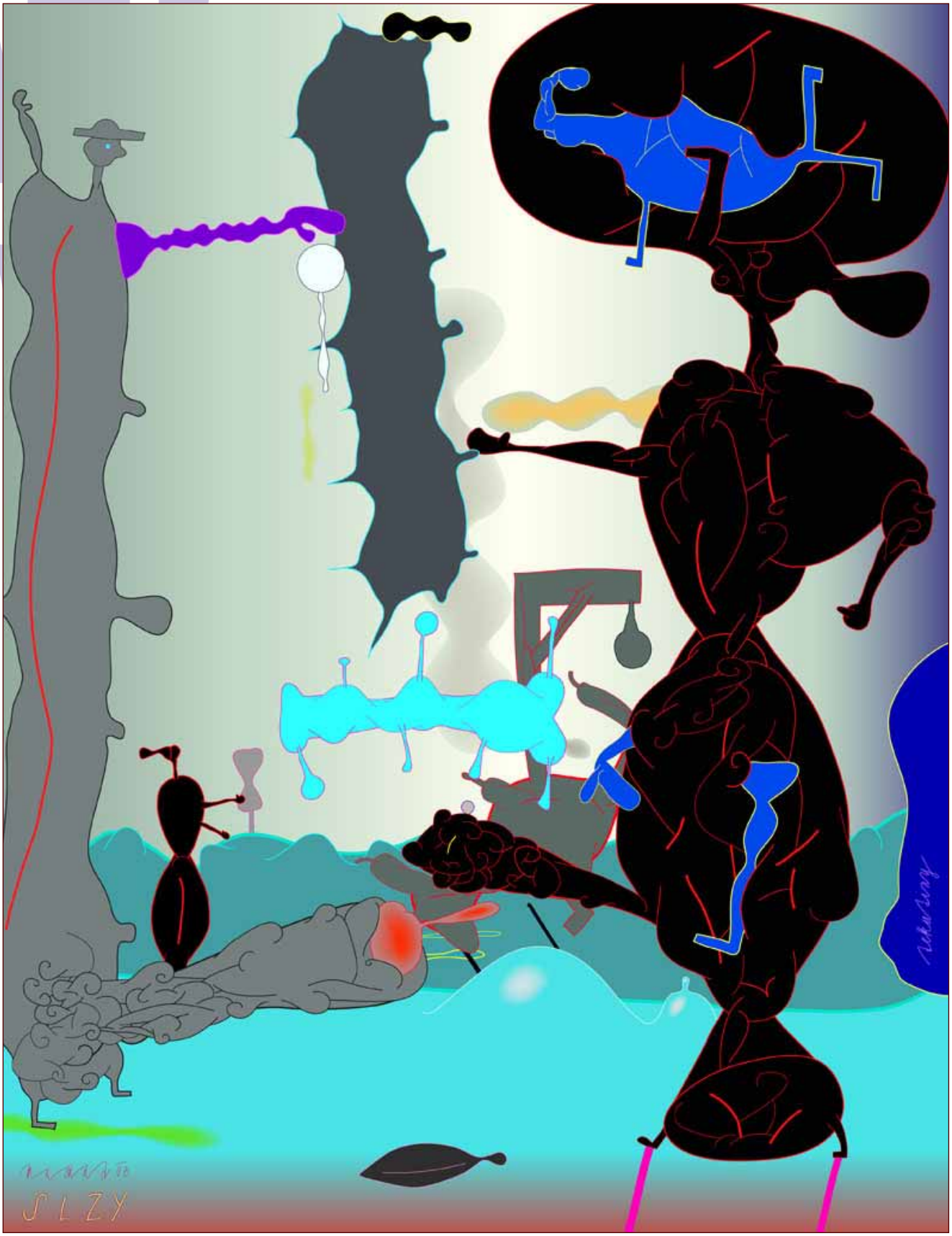

Perspektiva tekutin

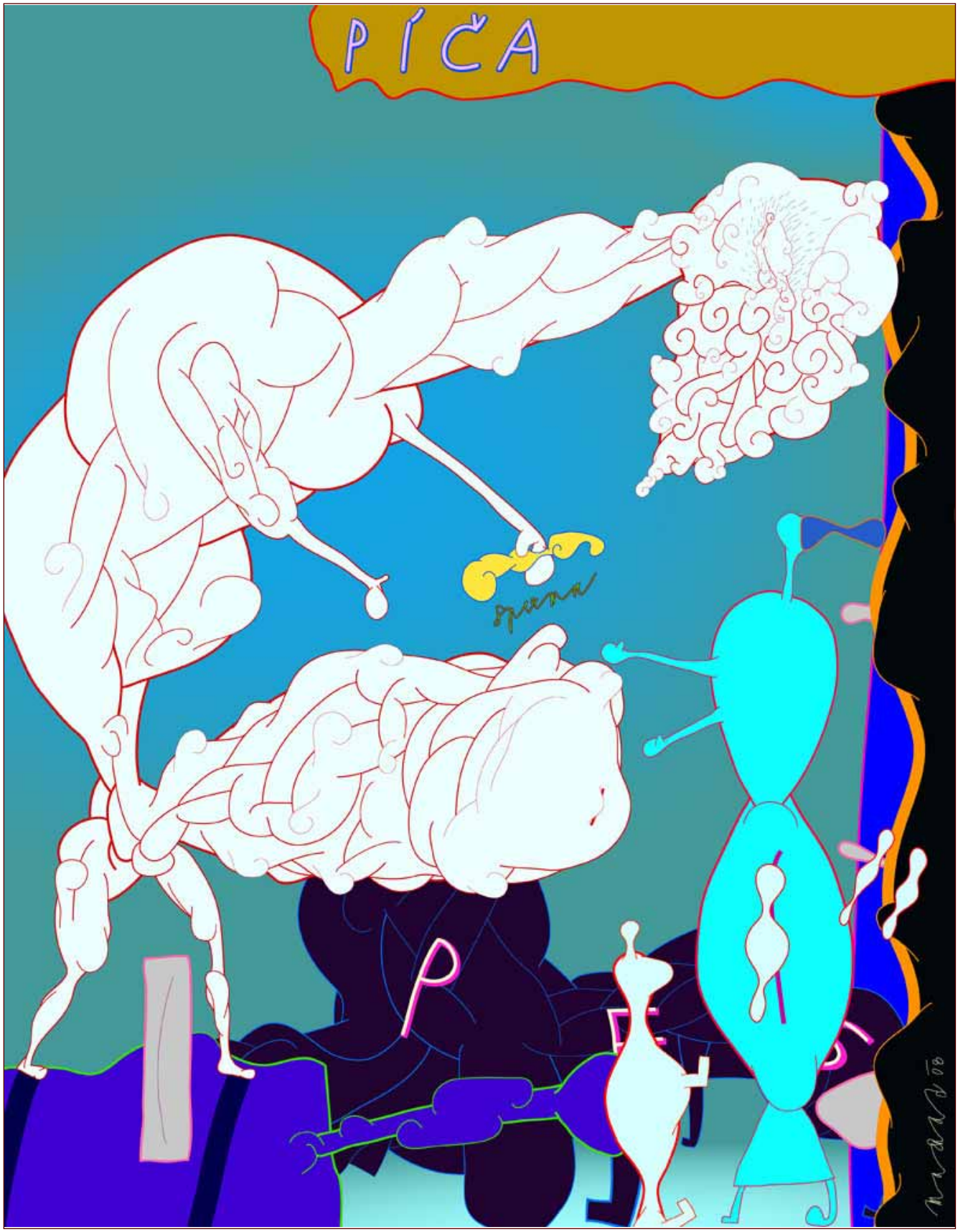

Pan Píča

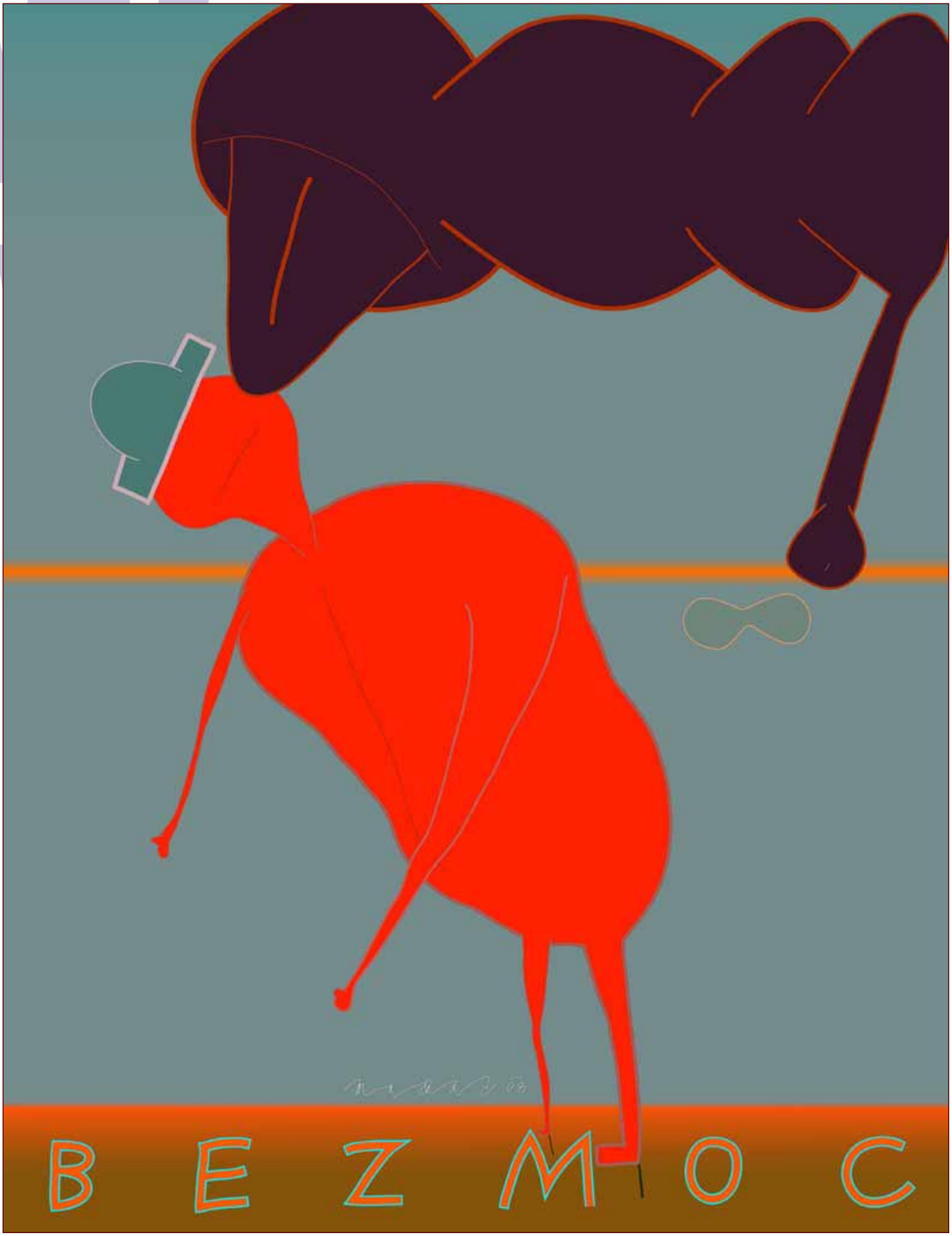

Bezmoc

Hadr
a Machat bez
vyznamenání

U Aka

Zdrhám před tchyní

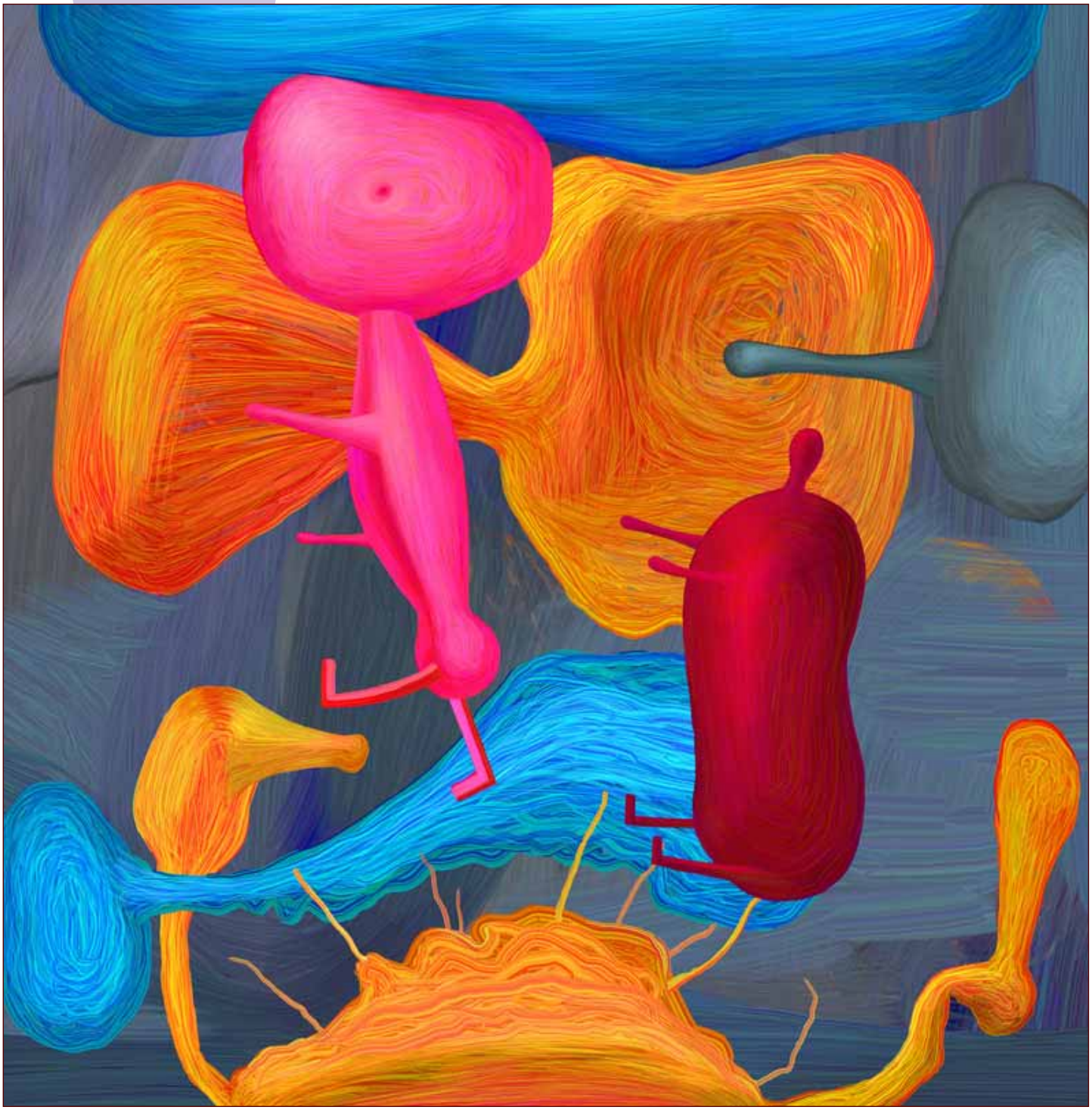

Malovaná

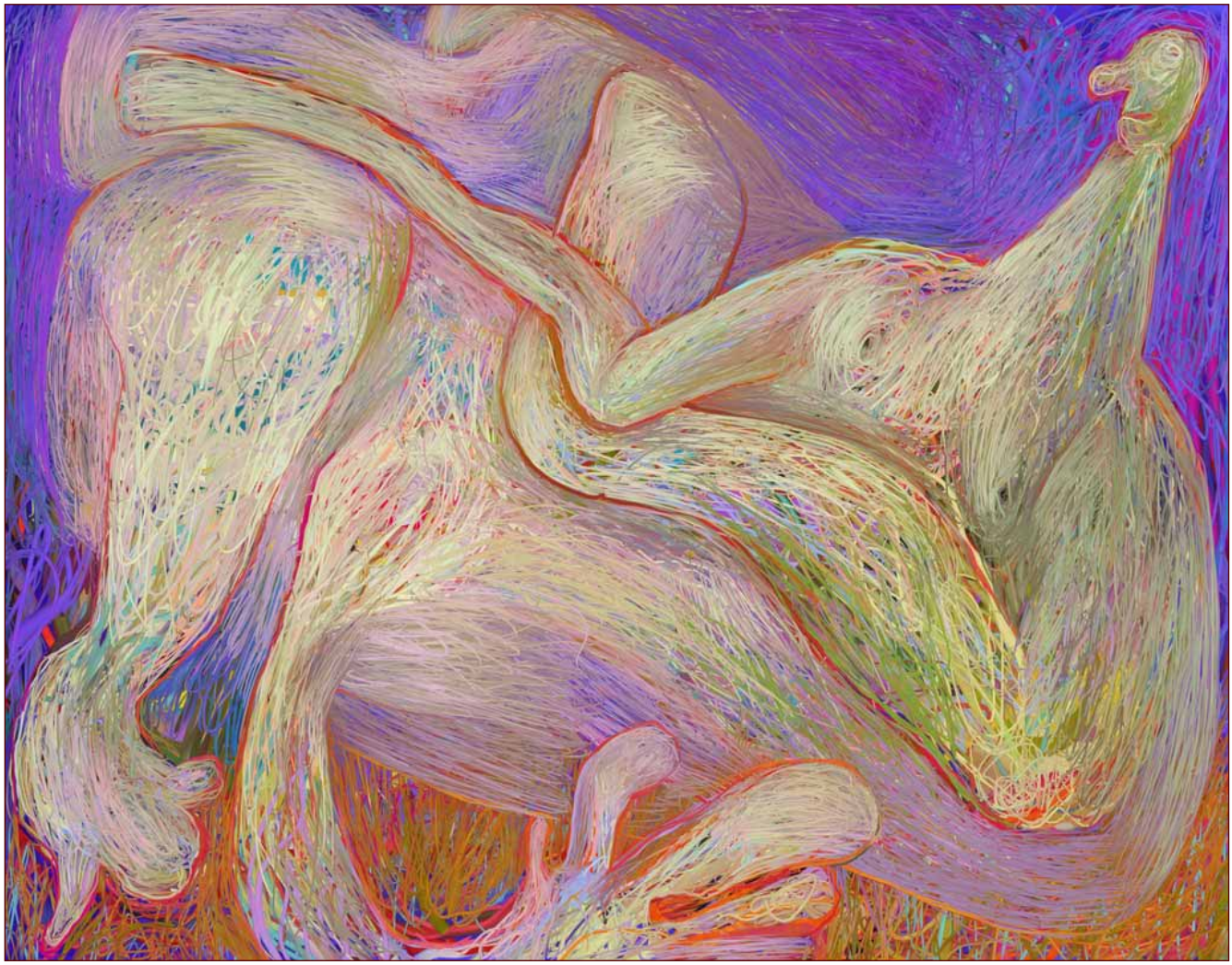

V rozkladu

U
Ak
den
4

Křehká

Taneček tolerance

S miminem

U Aka

Utírání prachu

V tanci

V příštím čísle (vychází 1. října 2009) najdete:

povídku
Petra Fialy

koláže
Kateřiny Bolechové

a puklé básničky

... to vše slíbil sehnat
šéfredaktor čísla
Štefan Švec

Na shledanou příště!
Ne za pomente!